

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

ПРА БЫЛОЕ РАСКАЖУЦЬ НАШЧАДКІ...

22 чэрвеня —
Дзень
усенароднай
памяці ахвяр
Вялікай
Айчыннай
вайны

Той ранак, калі пачалася вайна, акордам бясконцага Рэквіема апякае сэрца...
"Аб перажытым заўсёды расказваюць нашчадкі..."
Расказваюць словамі, нотамі, фільмамі...
17 чэрвеня Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка прысутнічаў на перадпрэм'ерным праглядзе беларуска-расійскай мастацкай кінастужкі "Брэсцкая крэпасць", у якой пра былое расказалі нашчадкі...

С. 2

Фота Юрыя ІВАНОВА

17 чэрвеня ў сталічным кінатэатры “Цэнтральны” адбыўся перадрэм’ерны паказ поўнаметражнага мастацкага фільма “Брэсцкая крэпасць”, у якім прыняў удзел Кіраўнік нашай дзяржавы Аляксандр Лукашэнка. Як вядома, фільм гэты зняты па заказе Тэлерадыёвяшчальнай арганізацыі Саюзнай дзяржавы Нацыянальнай кінастудыяй “Беларусьфільм” і расійскай кампаніяй “Цэнтрал Партнершып”. “Брэсцкая крэпасць” — першы буйнамаштабны кінапраект, ажыццёўлены ў рамках Саюзнай дзяржавы і прафінансаваны з яе бюджэту ў памеры 225 213,1 тыс. расійскіх рублёў (прыкладна 8 млн. долараў). Практычна ўсе прысутныя на паказе адзначылі высокі мастацкі ўзровень карціны, дасканалую ігру актэраў і праўдзівасць экраннага апаведу. Прэм’ерны паказ фільма адбудзецца 22 чэрвеня а 2-й гадзіне ночы ў горадзе над Бугам, ля галоўных варот Брэсцкай крэпасці. А ўжо вечарам гэтага дня стужка будзе дэманстравацца ў рамках Маскоўскага міжнароднага кінафэстывалю. “Агульнасаюзная” ж прэм’ера запланавана на лістапад, і адбудзецца яна адначасова ў Мінску, Маскве і Санкт-Пецярбургу.

Аляксандр Лукашэнка: “Фільм сапраўды трымае ў напружанні, ігра бездакорная”

Які ж грамадскі прагляд абыходзіцца без абмеркавання? Жывая гутарка з удзелам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі, якая разгарнулася ў сценах кінатэатра “Цэнтральны”, засведчыла, што фільм не пакінуў абыякавым ніводнага з прысутных у зале.

“Дзяржавы і народы не павінны забываць сваю агульную гісторыю”, — такую думку выказаў пасля прагляду фільма Кіраўнік нашай дзяржавы. Ад імя беларускага народа ён падзякаваў аўтарам карціны за тую важную, шчырую і, галоўнае, якасную працу, вынікам якой сталася “Брэсцкая крэпасць”. І падкрэсліў, што нельга вымяраць і ацэньваць жыццё толькі з пазіцыяй прагматызму: “Трэба памятаць пра адно: стасункі паміж дзяржавамі, народамі вымяраюцца не кубаметрамі газу і тонамі нафты, пошліннай або бяспшліннай. Трэба памятаць, што мы разам абаранялі”.

“Фільм зроблены вельмі моцна”, — адзначыў Кіраўнік дзяржавы. І хача вытворчасць стужкі каштавала немалых грошай, “гэта нішто, — падкрэсліў ён, — у параўнанні з той тэмай, якую ўдалося ўзяць пасля многіх гадоў”. Нават нягледзячы на тое, што стваральнікам “Брэсцкай крэпасці” давялося няпроста — сёння, праз няпоўных 70 гадоў, ужо амаль не засталася жывых сведкаў тых жахлівых і гераічных падзей, — ім усё ж удалося шчыра і ярка стварыць вобразы тых людзей — абаронцаў Цытадэлі.

“Сёння, калі некаторыя намагаюцца перагледзець вынікі той Вялікай вайны, — сказаў Ігар Угольнікаў, генеральны дырэктар ТРА Саюза і адзін з прадзюсераў стужкі, — мы павінны вельмі дакладна, з дакументальнай падрабязнасцю перадаць тых падзей такімі, якімі яны былі на самой справе. І гэта патрэбна, у першую чаргу, нашым дзецям”.

Менавіта падрабязнасць ды праўдзівасць адзначыў і Пётр Кацельнікаў, былы юны абаронца Брэсцкай крэпасці і, па сутнасці, правобраз галоўнага героя Са-

шы Акімава. Падкрэсліваючы высокі ўзровень мастацкай праўды, Пётр Паўлавіч асабліва вылучыў тое, наколькі падрабязна і праўдзіва зроблена сцена, у якой жанчын і дзяцей угадваюць здацца ў палон. Асобныя цёплыя словы прагучалі на адрас гукавой “партытуры” фільма: і выканання вальса “Амурскія хвалі”, калі праслухоўвалася кожная нотка, і неверагоднай дакладнасці батальных сценаў з выбухамі, стрэламі, кулямётнымі чэргамі. “Гэта вельмі ярка зафіксавала мая памяць, калі я быў яшчэ юнаком. Але так здарылася, што па службе ў канцы 70-х гадоў я таксама прымаў удзел у баявых дзеяннях, выконваючы інтэрнацыянальны абавязак у Эфіопіі. І усё тое, што я бачыў сёння на экране, прапусціў праз сябе яшчэ раз: у фільме сапраўды сказана ўсё, што можна сказаць пра вайну”.

“На самым пачатку работы я нават не ўсведамляў да канца, што за праца мяне чакае, — зазначыў рэжысёр-пастаноўшчык Аляксандр Котт. — Але пасля таго, як глыбей пазнаёміўся з тэмай, з гэтай зямлёй і Брэсцкай крэпасцю, зразумеў, што такое кіно трэба здымаць альбо па-сапраўднаму, альбо не брацца за яго ўвогуле. Вельмі вялікую працу давялося правесці для таго, каб заглябіцца ў самую тэму: мы так

да канца і не ведаем, што ж адбывалася ў Цытадэлі ў тыя дні. У фільме — усяго некалькі галоўных персанажаў, што, натуральна, дыктуецца кінафарматам. У жыцці гэтых герояў было значна больш...”

А адзін з аўтараў кінасцэнарыя фільма — Аляксей Дудараў падкрэсліў, што, па вялікім рахунку, у мастацтве недапушчальна толькі адно: абыякавасць. У стужцы ж былі супражыванне, боль, які нават праз сем дзесяцігоддзяў адгукецца не толькі ў тых, хто прайшоў вайну, але і ў пакаленняў, што нарадзіліся і выраслі пасля яе. “Гэты матэрыял — цяжкі, — сказаў ён, — але глядзіцца на адным дыханні. Так што я не мог адарваць ад экрана... вочы? Не: душы не мог адарваць! Мы ўсе бабывалі ТАМ! І мы цвёрда ведаем, што там былі Мужнасць, Стойкасць, наймавернае напружанне. І там была Вера ў 9 мая 1945 года...”

Міністр культуры нашай краіны Павел Латушка, падзякаваўшы ўсім дзяржаўным структурам Беларусі, Расіі і Саюзнай дзяржавы, якія дапамагалі ў справе стварэння стужкі, адзначыў, што цяпер галоўнай задачай Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь у дачыненні да “Брэсцкай крэпасці” яму бачыцца арганізацыя максімальна шырокага пракату — для

таго, каб масавы глядач любога ўзросту змог спрычыніцца і да гісторыі гераічнай абароны Цытадэлі, і да такога высокага ўзору кінамастацтва, які прадэманстраваў аўтары фільма.

Натуральна, у аўдыторыі, якая сабрала шмат прадстаўнікоў культурнай інтэлігенцыі краіны, не магла не зайсці гаворка і пра нацыянальнае кіно. Прэзідэнт, значыўшы, што неўзабаве на самым высокім узроўні адбудзецца прынцыповая размова аб стане і перспектывах нацыянальнай кінагаліны, звярнуўся да прысутнай у зале кінаграмадскасці: “Я хацеў бы, каб сёння гэты фільм даў нагоду для разважанняў пра тое, як мы будзем жыць далей? Дзе наш кінематограф, дзе тыя фільмы, якія былі паабяцаныя?”

Гаворачы аб перспектывах нацыянальнага кінематографа, Аляксандр Лукашэнка прынцыпова выказаўся наконт таго, што творцы, якія жадаюць прад’яўляць прэтэнзіі да дзяржавы, у першую чаргу мусяць адрасаваць гэтыя ж прэтэнзіі да саміх сябе, узроўню ўласнай творчай думкі і ініцыятыўнасці. У якасці прыкладу ён прывёў размову са студэнтамі Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў — будучымі актэрамі і рэжысёрамі кіно, якія скардзіліся, што

старэйшае пакаленне ім не дае “разгарнуцца”. Тады Прэзідэнт агучыў канкрэтную прапанову: звяртацца са сваімі ідэямі, аформленымі належным чынам, непасрэдна да яго — проста, перадаць на разгляд сцэнарый ды іншыя спадарожныя дакументы. Аднак ніводнага сцэнарый на стала Кіраўніка дзяржавы так і не з’явілася. І зусім іншая гісторыя — стварэнне “Брэсцкай крэпасці”, да прапановы аб патранале якой, па словах Аляксандра Рыгоравіча, ён паставіўся спачатку даволі насцярожана. Але аўтары фільма адказна падышлі да сваёй творчай работы, і вынік — відэаочны. “Фільм сапраўды трымае ў напружанні, ігра бездакорная”, — сказаў Прэзідэнт.

У адказ з боку Ігара Угольнікава прагучала прапанова: у якасці наступнага кінапраекта звярнуцца да спадчыны класіка беларускай літаратуры Уладзіміра Караткевіча — ягонага рамана “Чорны замак Альшанскі”.

Тацяна КОМАНОВА
На здымку: пасля прагляду фільма “Брэсцкая крэпасць”.
Фота Мікалая ПЯТРОВА, БелТА

Працяг тэмы на стар. 6.

У рэчышчы культурных праектаў

11 чэрвеня міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка сустрэўся з выканаўчым дырэктарам Міждзяржаўнага фонду гуманітарнага супрацоўніцтва дзяржаў — удзельнік Снд Армэн Амбцянянам.

Як паведамілі “К” у Міністэрстве культуры нашай краіны, у ходзе перамоў абмяркоўваліся пытанні сумеснага супрацоўніцтва ў сферы культуры краін Садружнасці Незалежных Дзяржаў.

Суразмоўцы абмеркавалі пытанні арганізацыі магчымых сумесных праектаў з удзелам моладзі. Па словах мі-

ністра культуры, вельмі важна, што фонд працуе, звяртаючы ўвагу на малодзе пакаленне, якое глядзіць у будучыню.

Выканаўчы дырэктар Фонду гуманітарнага супрацоўніцтва прапанаваў Міністэрству культуры ініцыяваць 2 — 3 пастаянна дзеючыя беларускія праекты, у якіх былі б задзейнічаны многія краіны Снд. Магчыма, адзін з праектаў будзе тычыцца сферы кінамастацтва.

Армэн Амбцянян паведаміў Паўлу Латушку аб актыўнай дзейнасці Фонду ў Беларусі, рэалізаваных сумесных праектах. Кіраўнік Фонду таксама выказаў падзяку за садзейнічанне ў развіцці супрацоўніцтва ў сферы культуры.

Аб’ява*

ВЫПСКА ИЗ ПОЛОЖЕНИЯ О ПРОВЕДЕНИИ РЕСПУБЛИКАНСКОГО КОНКУРСА ЭСТРАДНЫХ ИСПОЛНИТЕЛЕЙ “БЕЛАЗОВСКИЙ АККОРД” НА ПРИЗЫ ОАО “БЕЛОРУССКИЙ АВТОМОБИЛЬНЫЙ ЗАВОД”

Конкурс проводится 25 — 26 сентября 2010 года.

УСЛОВИЯ. В конкурсе могут принимать участие исполнители в возрасте от 16 до 25 лет (на день проведения конкурса) — солисты и вокальные ансамбли. Участники конкурса исполняют 2 песни (одна — обязательно на белорусском языке). Формат песни — не более 4-х минут. Замена песен накануне конкурса не допускается. Порядок выступления определяется путём жеребьёвки. По итогам конкурса оргкомитет издаёт CD и DVD диски с лучшими песнями конкурса.

ПОРЯДОК ОТБОРА. Для отбора участников конкурса каждый претендент может направить на адрес оргкомитета следующие материалы: анкету-заявку установленной формы на участие в конкурсе, ксерокопию паспорта (стр. 31, 33 и страницы со штампом прописки), 2 фотографии участника (размером 10х15) и 2 фотографии участника в электронном виде (высылать на электронный адрес), мини-диск с записью (фонограмма “плюс”) 2-х предлагаемых на конкурс песен.

Указанные материалы высылаются ценной бандеролью на адрес оргкомитета с пометкой “Конкурс “Белазовский аккорд”. Последний день приема бандеролей — 15 августа. При сомнениях

в выборе репертуара можно предложить до 5 песен, при этом право выбора песен остаётся за оргкомитетом. Конкурсанты несут ответственность за достоверность сведений об авторах заявленных произведений. Материалы, присланные для участия в конкурсе, не рецензируются и не возвращаются. В финал конкурса допускаются не более 15 участников.

ФИНАНСИРОВАНИЕ КОНКУРСА. осуществляет ОАО “Белорусский автомобильный завод” в пределах установленной сметы. Конкурсанты, допущенные к участию в финале конкурса, несут транспортные расходы до г. Жодино и обратно. Оргкомитет берет на себя расходы по приёму гостей и членов жюри, а также участников конкурса (питание и проживание).

ВСЕ ИНТЕРЕСУЮЩИЕ ВОПРОСЫ МОЖНО ЗАДАТЬ В ОРГКОМИТЕТ ПО АДРЕСУ: Оргкомитет конкурса, Дворец культуры ОАО “БелАЗ”, ул. Деревянка, д. 3, 222161, г. Жодино, Минская обл.
Телефоны: +375 (29) 673-34-30 (Velcom); +375 (1775) 7-15-42; +375 (1775) 3-42-83.
<http://dkbelaz.by>
<http://belakkord.zhodzina.info>
e-mail: belaz-dk@tut.by

Вуліца мастацтваў Ірана

Як паведамляе Прэс-служба Кіраўніка дзяржавы, у кастрычніку гэтага года чакаецца афіцыйны візіт Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі ў Ісламскую Рэспубліку Іран.

14 чэрвеня Тызень культуры Ірана адкрыла ў сталічным Палацы мастацтва Пасольства Ісламскай Рэспублікі Іран у Рэспубліцы Беларусь. Галерэя ператварылася ў сапраўдны стылізаваны шацёр. Жыхары і госці сталіцы з вялікай цікавасцю адгукнуліся на падзею і цягам тыдня знаёмяцца з іранскімі майстрамі і іх работамі, аналагаў якім не знойдзеш ва ўсім свеце.

Уступнае слова сказаў на адкрыцці Тызня культуры Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Ісламскай Рэспублікі Іран у Рэспубліцы Беларусь Сяід Абдала Хасэйні: “Стасункі паміж краінамі толькі тады стануць устойлівымі і надзейнымі, калі яны будуць пабудаваны на аснове культуры і мастацтва. Культурныя зносіны розных краін — гэта перапляценне душ і жыццяў народаў, а таксама выбітных людзей і кіраўнікоў розных нацый. З гэтай мэтай арганізаваны

Тызень культуры Ірана, і спадзяёмся, што дзеячы мастацтваў, студэнты і ўсе ахвотныя пазнаёмяцца з культурай і мастацтвам Ірана, якія налічваюць 9000 гадоў. Нам удалося запрасіць каля 50 майстроў, а гэта, калі параўнаць, усяго толькі збавок вады з вялікага возера”.

Намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Віктар Кураш зазначыў, што за няпоўныя 20 месяцаў працы Пасол Ірана ў Мінску арганізаваў ужо другую буйную выставку. “Але іранска-беларускія сувязі актыўна развіваюцца з 1995-га, калі быў падпісаны мемарандум аб міжнародным супрацоўніцтве паміж дзвюма краінамі, — падкрэсліў Віктар Кураш. — Апошнія гады былі насычаны праектамі. Пасля праходзіла наша выстаўка ў Іране і іранская — у Беларусі. Іранскія кінематаграфісты ўдзельнічаюць у кінафестывалі “Лістапад”, драматычныя артысты — у фестывалі “Белая вежа”, спевакі і музыканты — у “Славянскім базары ў Віцебску”. Двухбаковае супрацоўніцтва стала магчымым дзякуючы сярброўству нашых прэзідэнтаў. Хацела

У час Тызня культуры Ірана ў Палацы мастацтва.

аб’яднала майстроў чаканкі, ткацтва, вышэйкі, стварэння мініячюр.

Другая частка — выстаўка персідскіх дываноў, якія ўпрыгожвалі сцены Палаца ад падогі да столі, а трэція сталі выступленні танцавальнай групы з драўлянымі шастамі, артыстаў традыцыйнага лячэчнага тэатра, народных казанікаў, музычных гуртоў...

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

Ільны рэаліста-рамантыка

16 чэрвеня ў Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь адбылося ўрачыстае ўзнагароджанне народнага мастака Беларусі, заслужанага дзеяча культуры Польшчы, ганаровага акадэміка Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Віктара Грамыкі, які стаў лаўрэатам Міжнароднай прэміі імя М.А. Шолахава за 2010 год.

Гэтая прэмія ў галіне літаратуры і мастацтва была заснавана ў 1992 годзе Міжнародным таварыствам пісьменніцкіх саюзаў. Саюзам мастакоў Расіі і выдавецтвам “Советский писатель”, Маскоўскім дзяржаўным адкрытым педагагічным універсітэтам імя М.Шолахава. Яна прысуджаецца штогод расійскім і замежным пісьменнікам, паэтам, выдатным дзяржаўным і грамадскім дзеячам за стварэнне значных твораў у галіне літаратуры і мастацтва, якія таленавіта адлюстроўваюць гісторыю сваёй краіны і сучаснасць, умацоўваюць духоўны свет і высокую маральнасць, за грамадзянскую пазіцыю ў абарону інтарэсаў свайго народа, яго ідэалаў.

У розныя часы лаўрэатамі прэміі імя М.А. Шолахава сталі такія знакамітыя асобы, як Юрый Бондараў, Расул Гамзатаў, Алег Шасцінскі, Сяргей Міхалкоў, Валянцін Пікуль, браты Сяргей і Аляксей Ткачовы, Міхаіл Савіцкі, Валянцін Сідараў, Пётр Асоўскі і іншыя. Сярод лаўрэатаў — выдатныя палітычныя дзеячы сучаснасці: Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка, кіраўнік Кубы Фідэль Кастра і Прэзідэнт Венесуэлы Уга Чавес.

Больш за 50 гадоў свайго жыцця мастак, педагог, грамадскі дзеяч, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны Віктар Аляксандравіч Грамыка прысвяціў станковаму жывапісу, і ў гэтай галіне мастацтва стаў сапраўды “жывым класікам”, асабліва — у фігуратыўнай карціне і эпічным пейзажы. Ягоныя палотны “Салдаты”, “1941 год. Над Прыпяццю”, “Песня аб маім атрадзе”, “Жанчынам Вялікай Айчыннай прысвячаецца”, “Яблык. Ураджай 1941 года”, “Ільны беларускія”, “Чырвоныя землі Полаччыны”, “Край Полацкі — край партызанскі”, “Зямля” і іншыя ўвайшлі ў “залаты” фонд не толькі беларускага мастацтва. Яго творы ёсць і ў Трацякоўцы, і ў Музеі Маскоўскага Крамля, і ў фондзе Міжнароднай канфедэрацыі саюзаў мастакоў, і ў музеях Украіны, Казахстана, не кажучы пра айчыныя музеі і галерэі.

Віктар Грамыка ўвайшоў у гісторыю жывапісу перш за ўсё як пясняр гераічнага Подзвігу народа ў гады Вялікай Айчыннай, і гэты Подзвіг ён бліскуча адлюстравваў не толькі ў сімволіка-алегарычных шматфігурных палотнах, але і ў пейзажах-сімфоніях, якія ён вар’іраваў у розных эмацыйных ключах, звязаных з Памяццю пра перажытае ў гады мінулае вайны. Ён — рэаліст-рамантык, што выпра-

У час уручэння прэміі: Віктар Грамыка, Пётр Асоўскі, Павел Латушка.

цаваў гераічны, узвышаны лад мыслення, дзе жыццёвая праўда не аддзеленая ад мары, а эпас — ад пранзілівай лірыкі. Сучаснасць гэтая — у іх адкрытасці, у даверы мастака да гледача, ва ўменні зрабіць яго “сведкам” сваіх пачуццяў. У гэтым і заключаецца вялікае прынцыповае значэнне і каштоўнасць усяй творчасці майстра.

Акрамя таго, мастак вядомы як таленавіты літаратар. Ягоная кніга ўспамінаў “Радуга над дарогой” мела вялікі поспех. Цяпер Віктар Аляксандравіч заканчвае трэці том сваіх успамінаў пад назвай “Свята і цені адыходзячага стагоддзя”.

У цырымоніі ўзнагароджання В.А. Грамыкі прынялі ўдзел міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка, народны мастак СССР і Расіі Пётр Асоўскі (менавіта ён уручыў прэмію і медаль лаўрэату), дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Уладзімір Пракапоў, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, старшыня Беларускага саюза мастакоў Уладзімір Савіч, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, дэкан мастацкага факультэта Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Уладзімір Уродніч ды іншыя. У сваю чаргу, Віктар Аляксандравіч выказаў удзячнасць за высокую ўзнагароду, адзначыўшы, што яна дае яму новыя маральныя сілы для працягу творчай работы над карцінамі і мемуарамі.

**Барыс КРЭПАК
Фота Андрэя СПРЫНЧАНА**

Трыю-фэст у Ноч музыкі

Да Ночы музеяў мы, здаецца, ужо прывычаліся. Цяпер пачнём прывыкаць і да Ночы музыкі. І не адно на “Славянскім базары ў Віцебску”, дзе намечаныя гала-канцэрты даўно ўжо сталі завядзёнкай. Першы трыю-фэст сучаснага мастацтва “Ноч музыкі” чакае нас 23 чэрвеня ў Белдзяржфілармоніі.

Размах і сур’ёзнасць свята, падрыхтаванага гэтай канцэртнай установай пры падтрымцы Міністэрства культуры краіны, можа было ацаніць ужо на прэс-канферэнцыі ў Нацыянальным прэс-цэнтры. І ха-

ця арганізатары наўмысна пакінулі штосьці ў якасці сюрпрызаў, “Ноч...” абяцае быць незабыўнай. Яна паяднае музыку, жывалі і харэаграфію (адсюль і назва: трыю-фэст). А ўдзел у ёй возьмуць творцы не толькі з Беларусі, але і з Расіі, Польшчы, Італіі, ЗША. Разам сыдуцца розныя эпохі, бо аднымі з галоўных герояў вечарыны стануць Фрыдэрый Шапэн і яго музыка. Вялікага класіка ўвасобіць галоўны дырыжор нашага Дзяржаўнага камернага аркестра Яўген Бушкоў. Побач з ім будуць і Жорж Санд, і нават Мазурка, “у ролі” якой на сцэну выйдзе ініцыятар праекта, кампазітар Ларыса Сімаковіч. Яшчэ адну ролю — Кансуэлы — сыграе ў гэтым музычным спектаклі “Жорж Санд, Мазурка і Шапэн” зорка тэатра і кіно Святлана Зелянкоўская.

Яна ж выступіць і вядучай усяго вечара — разам з таямнічым Містэрам Ікс.

Прыхільнікі балета ацэняць нядаўнюю харэаграфічную пастаноўку народнага артыста Расіі, знакамітага танцоўшчыка Вялікага тэатра ў Маскве Уладзіміра Васільева, аматары выяўленчых мастацтваў — ягоныя акварэлі. Сваё майстэрства прадманструюць амерыканскія музыканты Крысціна Фонг (скрыпка, альт) і Міхаэль Карнацкі (кларнет), выступіць варшаўскі гурт “Zespol Polski”, адметнасцю якога з’яўляюцца аўтэнтчныя народныя інструменты.

Ды ўсё ж галоўнай “разыначкай” свята стане “Калыханка да Шапэна” — сумесны твор некалькіх беларускіх кампазітараў, кожны з якіх падрыхтуе сваю частку гэтага музычнага паднашэння генію. Планаецца, што “Калыханка...” пачнецца акурат апоўначы, канчаткова “закалыхваючы” слухачоў.

Чытач — Газета — Міністэрства

Прашу вас растлумачыць некаторыя пытанні, датычныя атэстацыі работнікаў дзіцячых музычных школ.

Ці магчыма атрымаць вышэйшую катэгорыю без здачы кваліфікацыйнага экзамену, калі маеш першую катэгорыю больш за дзесяць гадоў?

Ці неабходна праходзіць пераатэстацыю, калі другая катэгорыя была атрымана чатыры гады таму? Ці ўплывае на гэта леташняе аб’яднанне адміністрацыйных адзінак?

Ці будзе ўлічваюцца наяўнасць другой катэгорыі выкладчыка па класе фартэпіяна пры выкладанні, напрыклад, тэарэтычных дысцыплін?

На пытанне адказвае вядучы спецыяліст аддзела навучальных устаноў і працы з творчай моладдзю Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Васіль ГАЛАВАН:

— Згодна з Палажэннем аб атэстацыі педагагічных работнікаў, а таксама Атэстацыі педагагічных работнікаў ва ўстановах культуры, да атэстацыі дапускаюцца педагагічныя работнікі, што маюць адукацыю ў ад-

паведнасці з кваліфікацыйнымі патрабаваннямі і стаж працы на пасадзе, па якой яны атэстуюцца, два гады, а для першай і вышэйшай кваліфікацыйнай катэгорыі — тры гады з дня надання папярэдняй кваліфікацыйнай катэгорыі.

Асобам, якія маюць агульную сярэднюю адукацыю, не можа быць нададзена кваліфікацыйная катэгорыя. Наданне кваліфікацыйных катэгорыі (другой, першай, вышэйшай) ажыццяўляецца паслядоўна. Форма правядзення кваліфікацыйнага экзамену для педагагічных кадрў сферы культуры залежыць ад спецыфікі той або іншай спецыяльнасці. Ад абавязковай здачы кваліфікацыйнага экзамену на вышэйшую катэгорыю могуць быць вызвалены педагагічныя работнікі, якія маюць стаж працы па першай катэгорыі на адпаведнай пасадзе дзесяць і больш гадоў з дня яе надання.

Варта адзначыць, што да атэстацыі можа быць дапушчаны толькі той работнік адукацыйнай установы, з якім аформлены і пацверджаны загадам працоўнага адносіны і які ўключаны ў графік праходжання атэстацыі.

Юрыдычныя тонкасці (elegantia juris)

Якой была працягласць працоўнага тыдня ў гадзінах для мастацкага кіраўніка калектыву мастацкай творчасці і акампаніятара ўстанова адукацыі да ўступлення ў сілу пастанова Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ад 8 лютага 2010 г. № 4 “Аб зацвярджэнні пераліку катэгорыі работнікаў арганізацый культуры, якім устанавіваецца скарачанае працягласць працоўнага часу”.

Што азначае фармулёўка пастанова “скарочанае працягласць працоўнага тыдня ў гадзінах, не больш за 36 гадзін” і які мінімум гадзін працоўнага тыдня?

На пытанне адказвае начальнік юрыдычнага аддзела Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Алена ВЕШАРТ:

— Варта звярнуць увагу, што пастановай Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ад 8 лютага 2010 г. № 4 зацверджаны пералік катэгорыі работнікаў арганізацый культуры, якім устанавіваецца скарачанае працягласць працоўнага часу, а не ўстаноў адукацыі. Скарачанае працягласць працоўнага часу для кіраўнікоў гуртоў (клубаў па інтарэсах, калектываў аматарскіх аб’яднанняў, секцый, студый і да т. п.) і акампаніятараў устаноў адукацыі (не больш за 36 гадзін у тыдзень) устанавлены пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 1 верасня 2003 г. № 1134 “Аб устанавленні скарачанага працягласці працоўнага часу асобным катэгорыям педагагічных работнікаў”, якая дзейнічае з 1 верасня 2003 г.

Фармулёўка пастанова Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ад 8 лютага 2010

г. № 4 “Аб зацвярджэнні пераліку катэгорыі работнікаў арганізацый культуры, якім устанавіваецца скарачанае працягласць працоўнага часу” “скарочанае працягласць працоўнага тыдня ў гадзінах, не больш за 36 гадзін” азначае, што максімальная працягласць працоўнага часу ў тыдзень для работнікаў, уключаных у пералік, не можа перавышаць 36 гадзін на тыдзень і ні пры якіх абставінах не можа быць павялічана.

Пры гэтым варта звярнуць увагу на тое, што ў калектываў дагаворах могуць устанавівацца нормы працоўнага часу, якія паляпшаюць прававое палажэнне работніка. У дадзеным выпадку — тэа, што памяншаюць максімальную працягласць працоўнага часу ў параўнанні з працоўным часам, устаноўленым нормамі Працоўнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, г. зн. норма працоўнага часу ў тыдзень можа быць зменшана. Напрыклад, у калектывным дагаворы можа быць устаноўлена працягласць працоўнага тыдня 35 гадзін на тыдзень.

Аднак, калі ў лакальных нарматыўных прававых актах (у калектывным або іншым дагаворы) не вызначана працягласць працоўнага тыдня, дык, у залежнасці ад таго, ці ўстаноўлена поўная або скарачанае працягласць, варта кіравацца палажэннямі артыкула 112 Працоўнага кодэкса Рэспублікі Беларусь (поўная працягласць — 40 гадзін на тыдзень), пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 1 верасня 2003 г. № 1134 або пастановай Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ад 8 лютага 2010 г. № 4 (скарочанае працягласць — 36 гадзін).

Паважаныя чытачы!

Калі ў вас ёсць пытанні ў рубрыкі “Чытач — Газета — Міністэрства” і “Юрыдычныя тонкасці”, накіроўвайце іх на адрас рэдакцыі: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню: kultura@tut.by

Днепр збірае сярброў

XVIII Міжнародны фестываль песні і музыкі “Дняпроўскія галасы ў Дуброўне” пройдзе 25 — 27 чэрвеня. Сёлета мерапрыемства прысвечана 65-годдзю Вялікай Перамогі над нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

У гэтым годзе ўдзельнікамі фестывалю стануць каля 25 калектываў з Польшчы, Славакіі, Латвіі, Літвы, Эстоніі, Украіны, Расіі, Беларусі. Дуброўна чакае больш за 600 гасцей — удзельнікаў мастацкай самадзейнасці.

У пятніцу, 25 чэрвеня, адбудзецца свята “Горад старажытна, вечна малады”. У РДК пройдзе канцэрт “Салют салдатам Перамогі” з удзелам лепшых выканаўцаў Віцебшчыны. А каля ДШМ гледачоў чакае дзея “І балъ быў дадзены ў Дуброўне...”.

Суботнім днём адкрыецца кірмаш рамёстваў. Запланаваны канцэрт пераможцаў

конкурсу дзіцячай творчасці “Дняпроўскі славейка”. Увечары распачнецца фестывальны канцэрт-прэзентацыя. Святочныя праграмы прадставяць таксама народны ансамбль народнай песні і музыкі “Крыніца”, народная студыя эстраднай песні “Ліра”.

27 чэрвеня асноўныя фестывальныя падзеі пройдуць на гарадскім стадыёне. Чакаецца парашутнае шоу, запланаваны аглядавыя палёты на верталёце. На гала-канцэрце выступяць калектывы з васьмі краін свету. Адбудзецца канцэрт зорак беларускай эстрады. Завершыцца фестываль феерверкам.

Кола фестывальных сярброў, як распавядае “К” начальнік упраўлення культуры Віцебскага аблвыканкама Мікалай Пашынскі, няхільна павялічваецца. Вырасла і якасць фестывальных мерапрыемстваў. Калі першыя святы ў Дуброўне ладзіліся з абавязковай метадычна-арганізацыйнай падтрымкай абласных структур, дык сёння з усім фестывальным клопатам паспяхова спраўляецца мясцовы адзел культуры.

Набліжэнне грандыёзнага свята на вуліцах Навагрудка пакуль што не адчувалася — там панавала лянтотная спякота. Іншая справа — у кабінетах раённага аддзела культуры, які ўжо традыцыйна выступае сапраўдным гаспадаром фэсту: там было яшчэ спякотней, чым на вуліцы. Ужо за некалькі тыдняў супрацоўнікі былі вымушаны перайсці на ўзмоцнены рэжым працы, вырашаючы самыя розныя арганізацыйныя пытанні — не толькі творчыя, але і "тэхнічныя".

Фэст як аб'ект страхавання

Паводле ацэнкі праваахоўных органаў, лік наведвальнікаў мінулага сярэднявечнага фэсту ў Навагрудку дасягнуў 40 тысяч чалавек, што супастаўна з насельніцтвам гарадка ў "звычайны" час. Зважаючы на юбілейную дату і шырокую рэкламную

— Там будзе як сярэднявечная музыка — скажам, у выкананні "Старога Ольсы", — так і сучасныя інтэрпрэтацыі фольку: той жа гурт "Палац", — распавёў Аляксандр Карачан. — Але, вядома, не эстрада ў чыстым выглядзе...

Для тых, каму гэты даволі нязвычайны фармат не дастадабы, прадугле-

знання лідэры ў сваім напрамку.

Шараговыя наведвальнікі здольныя беспраблемна набыць білеты ў касах, якія размесцяцца на зручных пляцоўках на падыходзе да замка. На жаль, наладзіць іх папярэдні продаж у мінскіх тэатральных касах не атрымалася: арганізатару фэсту не задаволілі фінансавыя ўмовы супрацоўніцтва. Што да турыстычных фірм... Яны могуць звяртацца непасрэдна ў аддзел культуры. І паколькі месца на Замкавай гары не так і шмат, арганізатары раюць не марудзіць.

ры сотні тысяч чалавек, здарыліся толькі тры выпадкі траўматызму, прычым кожны з іх — па віне пацярпелага, — кажа Аляксандр Карачан. — Адсюль — і мараль...

Дух эпохі ў кулінарыі і сувенірах

Без сумневу, такое масавае свята — сур'ёзнае выпрабаванне і для турыстычнай інфраструктуры Навагрудка. Тым болей, яна пакуль пакідае жадаць шматкроць лепшага. Але...

майстроў з усёй краіны, якія наследуюць узоры Сярэднявечча. На прасякнутым духам эпохі кірмаць, што разгарнецца на Малым замку, можа будзе спрычыніцца і да такой яе праявы, як кулінарыя.

Зрэшты, эканамічны патэнцыял сярэднявечнага фэсту ў раёне ўжо і сёння ўсведмляюць куды шырэй, чым прадстаўленне турыстам магчымасцей патраціць грошы. У праграме свята пазначана і выстаўка-прэзентацыя прадпрыемстваў краю. А раптам сярод аматараў рыцарскай рамантыкі акажацца зацікаўлены ў супрацоўніцтве бізнесмен?

"Сціплыя" складнікі свята

Абсалютная большасць гледачоў прыедзе ў Навагрудак толькі на ўік-энд. Але часавыя абсягі фестывалю ахопліваюць таксама і пятніцу: 25 чэрвеня ў Цэнтральнай раённай бібліятэцы пройдзе "круглы стол" "Грунвальду гісторыі Беларусі". Аляксандр Карачан лічыць гэты "сціплы" складнік свята не менш істотным за масавае шоу:

— Нават самае прыгожае свята хутка праходзіць, а вось вынікі "круглага стала", змешчаныя ў адмысловым выданні, будуць даступныя для ўсіх, хто цікавіцца гэтым перыядам гісторыі (у ім, дарэчы, яшчэ дастаткова "белых плям")...

Фестывальнымі пляцоўкамі стануць і многія іншыя ўстановы культуры горада. У кінатэатры "Зорка" ўвесь суботні дзень будуць дэманстравацца гістарычныя фільмы, а музеі ўжо рыхтуюцца да нечуванага ў звычайныя дні наплыву наведвальнікаў.

— Пад час мінулых "рыцарскіх фэстаў" часам нават даводзілася перакрываць уваход і прасіць людзей трохі пачакаць на ганку, — кажа дырэктар Дома-музея Адама Міцкевіча Мікалай Гайба, — бо сцены нашай установы проста не маглі змясціць усіх ахвотных...

Сёлета сітуацыя паўтोरыва. Балазе музей падрыхтаваў да фэсту адмысловую выстаўку — "Успамін пра Грунвальд": там прадстаўлены здымкі, зробленыя на месцы знакавай бітвы. А неўзабаве ў горадзе мае адкрыцца і экспазіцыя запамінальных імгненняў гэтага фэсту: вядомы "майстар камеры" Сяргей Плыткewіч арганізуе фотапленэр. Удзел у ім возьмуць каля 40 аўтараў.

Карысць ад фэсту для раённай культуры — не толькі ў прыкметным павелічэнні аб'ёму платных паслуг. У праграме знайшлося месца і для лепшых калектываў раёна. Да прыкладу, ансамбль народных інструментаў "Гумарэска" адыграе на гарадской плошчы цэлае аддзяленне праграмы.

Але галоўная адметнасць сёлета фэсту ў адрозненне ад яго папярэднікаў — гэта ўсё ж павышаная канцэнтрацыя лепшых узораў менавіта прафесійнай культуры. Рэжысёрам адкрыцца, якое ўключае і тэатралізаванае шэсце "з удзелам" Вітаўта і Ягайлы, з'яўляецца галоўны рэжысёр Маладзёжнага тэатра эстрады Вячаслаў Панін. Аздабленне сцэны выканаў мастак Венямін Маршак...

— Наша традыцыйнае свята выйшла на новы ўзровень дзякуючы каласальнай дапамозе Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, і з'явілася магчымасць прыцягнуць на фестываль вельмі сур'ёзныя творчыя сілы. Самі мы гэтага не пацягнулі б, — адзначыў Аляксандр Карачан.

Які аўтобус даставіць у Сярэднявечча? І назад...

кампанію, якая ўжо распачалася ў сталіцы, ды і па ўсёй рэспубліцы, сёлета ў першай сталіцы ВКЛ можа сабрацца яшчэ больш людзей. А масавасць сёння многіх палохае...

— Папярэднія фэсты ўжо паказалі, што калі шмат добрых людзей збіраецца ў адным месцы, нічога страшнага не адбываецца, — адзначаў начальнік аддзела культуры райвыканкама Аляксандр Карачан. — Феномену бескантрольнага натоўпу паспяхова ўдалася ўнікнуць. Вось і сёлета мы ўжо праводзілі кансультацыі з прадстаўнікамі міліцыі, і тыя зазначылі, што не бачаць невырашальных праблем у забеспячэнні парадку і бяспекі...

Знаёмячыся з праграмай фэсту, хтосьці адзначаць яе разнапланавасць, хтосьці, асабліва — пераборлівы, зверне ўвагу на праявы парушэння "сярэднявечнага фармату" (зрэшты, даволі нешматлікія), а хтосьці зразумее мудры намер арганізатараў: расканцэнтраваць незлічоную колькасць удзельнікаў свята паводле іх упадабаннасці.

Напрыклад, у "пікавы час" — суботні вечар — наведвальнікі займаюць магчымасць выбраць адно з трох мерапрыемстваў. Спектакль Кракаўскага прыватнага балета "Сасовія Danza" на Замкавай гары здолеюць убачыць толькі 1200 чалавек: колькасць гледачоў абмяжоўвае плошча імправізаванай тэатральнай пляцоўкі. Але тыя, хто ў гэты лік не трапіць, атрымаюць добрую "кампенсцыю" ў выглядзе фестывальнага гала-канцэрта на гарадской плошчы.

джана ўласнае свята: паралельна з канцэртамі, у гарадскім парку пачнецца дыскатка на вольным паветры. Камусьці з навагрудскай моладзі па душы будзе менавіта яна, і гэта засцеражэ ад утварэння "крытычнай масы".

Яшчэ адзін "цвік" праграмы — інсцэніроўка, прысвечаная Грунвальдскай бітве, што распачнецца ў нядзелю а 16-й гадзіне, "запаралелена" з іншым "цвіком" — канцэртамі Нацыянальнага канцэртнага аркестра Беларусі пад кіраўніцтвам Міхаіла Фінберга, які, без сумневу, збярэ цэлую плошчу ўдзельных гледачоў. Сапраўды, няпросты выбар паміж шыкоўнай рыцарскай дзейі і знакамітым калектывам...

Найбольш складаным месцам для забеспячэння парадку з'яўляецца самая вялікая навагрудская адметнасць — Замкавая гара. Туды можна трапіць толькі праз адзін вузкі праход. Платны ўваход на тыя мерапрыемствы, якія там адбудуцца, абумоўлены не толькі эканамічнымі варункамі, але яшчэ якраз і неабходнасцю кантраляваць колькасць публікі. Сёлета цэны на білеты будуць дасягаць 15 — 25 тысяч рублёў. Але гэтага вымагае сама якасць прадстаўленняў. Апрача Кракаўскага балета, у Навагрудку прыедуць таксама рыцары, каскадзёры і музыканты з чэшскага клуба "Berounsti mestane" і літоўскія "Пасланцы Сярэднявечча". Усе гэтыя замежныя калектывы — пры-

Стараннямі мясцовых улад фэст створыць уласны аб'ект інфраструктуры. Ля вёскі Сялец, што ўсяго за два кіламетры ад горада, на некалькі дзён з'явіцца вялізны кемпінг, дзе ахвотныя за невялікую плату атрымаюць усе патрэбныя для турыстычнага жыцця выгоды.

Зрэшты, нягледзячы на ўсе меры па захаванні бяспекі, у Навагрудку ўсё ж вырашылі перастрахавацца — у прамым сэнсе слова. На фэст сярэднявечнай культуры вылісаны асобныя страхавыя полісы — і гэта прытым, што кожны з рыцараў, якія ўдзельнічаюць у баях або пастаноўках, застрахованы асабіста.

Зрэшты, пра страхавыя выпадкі на свяце думаць не хочацца. І гэта добры стымул, каб пазбегнуць неабдуманых учынкаў — якія, на жаль, ужо былі ў гісторыі фэсту. Пад час інсцэніроўкі штурму замка французская турыстка выйшла па-за межы спецыяльнай агароджы ў пошуку ўдалага ракурсу для фота. Тым часам па схіле высознага вала каціліся "забітыя ваяры" — частка эфектнай пастаноўкі. Адзін з іх выпушціў свой шчыт з вострымі краямі... Уражанні замежнай госці ад вандроўкі былі моцна азмочаны.

— Пад час чатырох мінулых фэстаў, якія ў сукупнасці наведвалі паўта-

Праблему харчавання гасцей вырашаць пункты вяязнога гандлю, а вось дабрацца да месца падзей у суботу ранкам і вярнуцца дахаты ў нядзелю ўвечары жыхары іншых гарадоў здолеюць хіба на "ўласных чатырох": апошні рэйсавы аўтобус прапрацуе да Мінску ў 17.00 — і, зразумела, ён усім не гумовы.

На жаль, транспартныя прадпрыемствы краіны пакуль не разглядаюць падобныя масавыя мерапрыемствы як надзейны спосаб атрымання прыбытку. Абрастанне навагрудскага фэсту ўсімі праявамі належнай турыстычнай інфраструктуры патрабуе часу. Хаця іншы нязменны яе складнік гэтым разам будзе задзейнічаны ўжо напярэдня: арыгінальных сувеніраў ручной работы хопіць на ўсіх. Прычым не абы-якіх: арганізатары здолелі сабраць найлепшых

Сярэднявечнай культуры "Навагрудскі замак-2010", 600-х угодкаў Грунвальдскай бітвы.

З месяц таму на Навагрудчыну прыежджаў ірландзец з характэрным для сваёй краіны прозвішчам О'Рурк. Больш за ўсё яго цікавіла вёска Уселюба. І на тое былі свае прычыны.

Абедзве гадоўныя адметнасці Уселюба размешчаны акурат па-абапал дарогі. Найстаражытнейшы касцёл на Беларусі асаблівых рэкламацый не патрабуе. Тым болей, сёння яго "тэхнічны" стан блізка да ідэальнага. На арыгінальных мурах першай паловы XV стагоддзя відаць навіючкі вадасцёкавыя трубы. Ды і дагледжанасць навакольнай тэрыторыі прыемна ўражае.

Але ж ірландскага гасця цікавіла перадусім іншая адметнасць...

Перайшоўшы праз дарогу, трапляеш у гушчары, дзе, аднак, яшчэ праглядаюцца парэшткі паркавай планіроўкі. Непадалёк ад прыгожай сажалкі трапляюцца і будынкi колішняй сядзібы. У адным з іх жывуць людзі. На другім усё яшчэ вісіць шыльда бальніцы, хаця дадзена ўстанова яго ўжо пакінула колькі гадоў таму, і цяпер ён пустуе ў чаканні аўкцыёну.

І гэты кантраст паміж станам двух помнікаў спадчыны рознага тыпу не новы. У касцёле ёсць гаспадары, якія няспынна рупяцца пра яго дагледжанасць.

Сярэднявечнае свята ў гонар Грунвальда — гэта яшчэ і цудоўны турыстычны івэнт. Без сумневу, тэхналогія прыцягнення ўвагі спрацуе. Нягледзячы на багатую праграму фесту, многія яго наведвальнікі, напэўна, знойдуць час і на невялічкая падарожжа па гістарычных адметнасцях гэтага краю. Балазе большасць з іх размешчана вельмі зручна, утвараючы своеасаблівае "Залатое кольца" раёна.

час, такая танная і простая мера па яго кансервацыі надзвычай эфектыўная. Сёння вогнішча не пасрэдна ўнутры бібліятэкі, як гэта колісь зрабілі хуліганы-падлеткі, не раскладзеш.

Падысці да будынка ўсутыч можна без праблем: трава вакол яго была нядаўна пакошана. Фальварак Храптовічаў "Мураванка", што месціцца на ўскраіне вёскі, нібы патанае ў зяленіве. Гэтыя пабудовы мелі чыста гаспадарчае, утылітарнае прызначэнне, але ж яны нагадваюць руіны гатычнага замка. Так, на жаль, менавіта руіны...

пачатках", многім такая ініцыятыва падавалася донкіхотствам. Але цяпер яе поспех лёгка заўважыць нават з першага погляду.

Нягледзячы на трыццаціградусную спеку, ля Кутняй вежы шчыравалі чацвёрта маладых людзей. Па ўсім было відаць, што працавалі яны не з абавязку.

Аспірант Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта Зміцер засвойвае надзвычай актуальную для нашай краіны прафесію архітэктара-рэстаўратара. І сваю валанцёрскую працу на замку лічыць добрым практыкумам, які непазбежна павінен спадарожнічаць тэарэтычным ведам. Нядаўні студэнт-гісторык Яўген падчас вучобы

"Залатому кольцу" патрэбна філігранная апрацоўка

Сядзібе ж свайго новага гаспадара яшчэ толькі належыць знайсці.

Між тым, адно толькі прозвішча колішніх яе ўладальнікаў можа выклікаць здаровы турыстычны ажыятаж. Цяжка ў гэта паверыць, але сярод жыхароў Наваградскага краю калісьці былі... чыстакроўныя ірландцы. Падданы расійскага цара Іосіф (або ўсё ж Josef?) О'Рурк атрымаў маёнтак за свой чынны ўдзел у напалеонаўскіх кампаніях. Як прыгадваюць старажылы, апошні з "уселюбскіх паноў" карыстаўся выключнай павагай мясцовага насельніцтва і іншародцам ужо не лічыўся.

Пабываючы ў фамільным гняздзе, спадкаемца роду выказаў жаданне дапамагчы ў рэстаўрацыі капліцы-спачывальні, што месціцца непадалёк ад касцёла. Каб аднавіць увесь маёнтак, вядома, патрэбны куды большыя сродкі. І, перадусім, — мэта. Ці, дакладней, усведамленне перспектывы.

Без сумневу, запатрабаванымі тураб'ектамі могуць стаць і размешчаныя на тым самым маршруце сядзібы ў Вераскаве і Асташыне. Першая з іх закінута ўжо даўно, другая стала незапатрабаванай ужо ў нашым тысячагоддзі.

Патэнцыйная "фільмаграфія" бібліятэкі

Сёлета ў вёсцы Шчорсы адбылася знамянальная падзея: туды вярнулася знакамітая бібліятэка Храптовічаў. Калісьці яна займала цэлы будынак, а цяпер можа размесціцца на адным

Як распрацаваць "тэхналогію івэнта"?

дыску. Адна з копій электроннага выдання, выпушчанага пры падтрымцы UNESCO, трапіла і ў колішнюю родавае гняздо. Кожны жыхар вёскі можа азнаёміцца з бібліяграфіяй збору свайго земляка ў цяперашняй шчорсаўскай бібліятэцы, забяспечанай сучасным камп'ютэрам. Па словах загадчыка ўстановы Леакадзіі Воранавай, вясковая моладзь, ласая да новых тэхналогій, праўляе да навінкі не аб'якую цікавасць. Як дарэчы, і да самой постаці графа, што становіцца пастаянным героем школьных ды студэнцкіх рэфератаў. Прадастаўленне арыгінальнага інфармацыйнага матэрыялу па гісторыі вёскі — адна з запатрабаваных форм платных паслуг устаноў.

А вось арыгіналаў тых кніг у цяперашняй бібліятэцы не ўбачыш. Хаця... Да апошняга часу надзея яшчэ цеплілася. Бо, як вядома, не ўсе кнігі ў свой час былі вывезены са Шчорсаў у Кіеў — сёе-тое заставалася ў будынку бібліятэкі і на той момант, калі ён быў разрабаваны. Да нядаўняга часу ў вёсцы хадзіла пагалоска, што ў некаторых жыхароў на гарышчы яшчэ можна адшукаць тыя фаліянты.

— Я абышла літаральна кожны дом, паўсюль распытваючы пра гэтыя кнігі, але ж нідзе мне іх знайсці не ўдалося, — распавядае Леакадзія Воранава. — Затое збярогся той будынак, дзе яны захоўваліся. Праўда, сучасны лёс яго быў незайздросны.

— Яшчэ памятаю час, калі ў той камяніцы былі школьныя майстэрні і склад інвентару, таксама там жылі некаторыя настаўнікі, — распавядае дырэктар Шчорсаўскага СДК Галіна Міранцова. — І тады яе падтрымлівалі ў нармальным стане.

У флігелі палаца размяшчаўся дзіцячы садок. Гэта адзіны будынак з былой спадчыны Храптовічаў, які сёння запатрабаваны: ён здарэны ў арэнду пад сельскую краму. Новага прызначэння для бібліятэкі ў вёсцы не знаходзіцца вось ужо больш за дзесяць гадоў. Хіба толькі — аднойчы давялося зняцца ў кіно...

Хаця "фільмаграфія" камяніцы можа і надалей працягвацца, прычым на мясцовым матэрыяле.

— Сярод тых мясцін Навагрудчыны, што звязаны з імем Міцкевіча (а агулам іх каля 15), Шчорсы маюць асаблівы статус, — распавядае Мікалай Гайба. — Тут паэт нярэдка гасцяваў у студэнцкія гады. Шкада толькі, не захаваўся дуб, ля ўзножжа якога ён любіў чытаць кнігі і пісаць вершы. Ужо ў наш час гэтага волата спаліла маланка...

Ладны час бібліятэка прастаяла з пустымі аканіцамі. Сёння яны забіты дошкамі — як гэтага і патрабуюць спецыялісты ўпраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

Здавалася б, негавяняныя дошкі для такога помніка — невялікі гонар. Але, у той самы

...Абмяркоўваючы лёс занябных гістарычных сядзіб са старшынёй Навагрудскага райвыканкама Анатолем Кулаком, пачуў у ягоных словах і боль за іх цяперашні стан, і рацыянальную пазіцыю: помнікам спадчыны патрэбны інвестары. Іх перадачы ў прыватную ўласнасць кіраўнік раённай адміністрацыі зусім не баіцца — толькі вітае. Але як рэаліст і чалавек справы адразу адзначае: сёння юрыдычнае афармленне гэтай працэдурі патрабуе столькі выдаткаў — як грашовых, так і маральных, — што зацікаўленыя інвестары (а яны ў яго кабінце ўжо з'яўляліся), урэшце, забываюць пра сваё жаданне.

Мара — адбудаваць замак

На валах Любчанскага замка давялося пачуць літоўскую мову. Пакуль экскурсавод вяла свой расповед, пасажыры тураўтобуса ўзіраліся ў дзівосны неманскі краўвід ды ахвотна фатаграфаваліся на фоне Кутняй вежы.

Госці былі прыемна ўражаны. Як, зрэшты, уразіцца і той, каму не даводзілася бываць тут гадоў пяцьшэсць. Тады Кутняя вежа была пашарпаная і без даху. Сёння яна выглядае, бы на карцінцы, а побач з ёю прысуседзілася фахверкавая прыбудова — зруйнаваная яшчэ за дзедам-шведам і амаль поўнасьцю адноўленая літаральна летась.

Калі ўраджэнец гэтага краю Іван Пячынскі захапіўся ідэяй аднавіць замак выключна "на грамадскіх

падпрацоўкаў на будоўлі і займеў у гэтай справе пэўны досвед.

— Але ж будаваць звычайныя дамы было нецікава, — дадаў ён, — не тое, што замак!

За мінулы год у аднаўленні Любчанскага замка казачь ўдзел амаль сто валанцёраў, якія разам адпрацавалі 1300 чалавекадзён... Сёлета ёсць надзея дабудаваць мур з баявой галерэяй, а неўзабаве чарга дойдзе і да другой вежы.

Магчыма, пра спосабы выкарыстання замка казаць яшчэ рана, але... Усё ж перспектывы трэба ўсведамляць. Валанцёры хацелі б бачыць там у будучыні музейна-рэкрэацыйны аб'ект, наведвальнік якога змог бы на некалькі дзён апынуцца ў XVI стагоддзі. Адна з ідэй — зрабіць замак пастаяннай базай таго або іншага рыцарскага клуба...

Сучасны чалавек часта мае схільнасць бачыць у добрых намерах чыюсьці карысліваць — калі не зараз, дык крыху пазней... Але пад час нашай гутаркі валанцёры самі развясці ўсе сумневы: на іх думку, помнік спадчыны такога ўзроўню не можа быць перададзены ў прыватныя рукі — ён абавязкова павінен застацца ў дзяржаўнай або грамадскай уласнасці.

...Сапраўднасць і высокая проба матэрыялу, з якога зроблена "Залатое кольца" Навагрудчыны, не выклікае сумневаў. Адзінае што, каб заблішчаць, яму патрэбна філігранная апрацоўка.

Матэрыялы развароту падрыхтаваў Ілья СВІРЬІН, наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Навагрудскі раён — Мінск

Цягнікі ў гэты горад прыходзяць ці не праз кожныя паўгадзіны як з заходняга, так і з усходняга кірункаў. І ў кожным з іх прыедзе хоць некалькі турыстаў, чый шлях далей пралагае да славутай Брэсцкай крэпасці. Вось і ў дзень камандзіроўкі разам са мною ў мемарыяльны комплекс прыехала невялікая група гасцей Беларусі. “Калі ласка, Брэсцкая крэпасць?” — запыталіся яны на прыпынку транспарту па-англійску. Раствлумачыў ім дарогу, пасля ж пабачыў турыстаў у самой Цытадэлі...

Напярэдадні 22 чэрвеня — Дня ўсенароднай памяці ахвяр Вялікай Айчыннай вайны — карэспандэнт “К” сустраўся з дырэктарам Мемарыяльнага комплексу “Брэсцкая крэпасць — герой”, генерал-маёрам Валерыем ГУБАРЭНКАМ.

Пяты форт і 272 імені

Валерый Губарэнка на здымачнай пляцоўцы фільма “Брэсцкая крэпасць”.

— Вядома, што за час існавання музея — адлік вядзецца з сярэдзіны 50-х гадоў мінулага стагоддзя — Мемарыяльны комплекс “Брэсцкая крэпасць — герой” наведалі больш за 21 мільён чалавек прыкладна са 140 краін свету...

— ...Прычым да распаду Саюза ў музеі бывала і каля мільёна чалавек у год. Хто да нас толькі ні прыежджаў! Рэзкі спад адбыўся ў 1992-м, і не проста рэзкі: наведвальнасць музея знізілася да 30 тысяч чалавек у год. З цягам часу лічба паступова павялічвалася, і летась мы дасягнулі паказчыка ў 280 тысяч гасцей комплексу. Гэта адбылося, у тым ліку, і за кошт вельмі цеснага супрацоўніцтва з айчыннымі турфірмамі. Сёння шмат турыстаў прыежджае не толькі з нашай краіны, Расіі, Украіны, але і з Польшчы, бо, як вядома, у 1939 годзе Брэсцкая крэпасць, дзе на той час размяшчаўся польскі гарнізон, прыняла ўдар гітлераўскай Германіі і цягам трох дзён імкнулася спыніць нашэсце вермахта.

— Музей жывіцца новымі знаходкамі. Ці выяўляюць навуковыя супрацоўнікі невядомыя факты, што датычацца гісторыі крэпасці, у тым ліку яе абароны ў першыя дні Вялікай Айчыннай вайны?

— Безумоўна, усе нашы 25 навуковых супрацоўнікаў працуюць у архівах, шукаюць новую інфармацыю, і найперш — імёны тых, хто загінуў у крэпасці. А іх — 962 чалавекі, у той час як на мемарыяльныя пліты вынесены імёны толькі 272... Такім чынам, кожны год спісы папаўняюцца, і героі ўшаноўваюцца. Між іншым, плённая праца вядзецца і ў нямецкіх архівах. Нядаўна наш навуковы супрацоўнік Наталля Пузан цягам двух месяцаў працавала з дакументамі ў Германіі. Ды і даследчыкі з гэтай краіны па магчымасці дапамагаюць, перадаюць асобныя даныя. Да таго ж,

намі дасканала вывучаюцца і новыя дакументальныя кнігі, выдадзеныя за мяжой, прысвечаныя гісторыі абароны крэпасці. Пры гэтым уся інфармацыя абавязкова правяраецца, для чаго пастаянна звяртаемся ў Расійскі ваенна-гістарычны архіў.

Новыя факты, па-традыцыі, чакаем і ад вынікаў даследавання пошукавага батальёна Міністэрства абароны краіны, які сёлета працуе на тэрыторыі крэпасці. У выніку першага этапу работ быў знойдзены медальён нямецкага салдата. Працяг жа раскопак плануем на восень.

— Летась на рамонтныя і рэстаўрацыйныя работы быў выдаткаваны адзін мільярд рублёў. Якім аб'ектам надава-

лася першасная ўвага, і што наогул зроблена?

— Мяркую, варта сцісла распавесці ў гэтым кантэксце пра нашу працу за апошнія дванаццаць гадоў. У прыватнасці, пачынаючы з 1997-га музейны комплекс асвоіў 16,6 мільярда беларускіх рублёў. За гэты час былі праведзены рамонт і кансервацыя некалькіх дзесяткаў аб'ектаў, што знаходзіліся ў аварыйным стане: гэта і Плошча цырыманіялаў, і будынак музея, у сценах якога былі вялікія шчыліны, і мемарыяльныя пліты, адкуль пачалі адвальвацца літары...

У тых адміністратыўных будынках, дзе змяшчаюцца фонды (а гэта 80 000 адзінак захоўвання), павінен падтрымлівацца ад-

паведны тэмпературны рэжым. Праблема вырашылася толькі з умяшчэннем у эксплуатацыю ў 1998 годзе трох лакальных кацельняў, для якіх быў праведзены газ. Але шмат працы яшчэ засталася, і без дзяржаўнай падтрымкі музей не зможа ўтрымліваць тэрыторыю ў 70 гектараў, на якой размяшчаюцца тры музеі і выставачны комплекс. Усяго ж наша ўстанова зарабляе каля 400 мільёнаў рублёў за год.

— Апрача рэстаўрацыі аб'ектаў праводзіцца і музейная актывізацыя некаторых з іх...

— Сапраўды, пры падтрымцы Міністэрства культуры і мясцовых органаў улады ў 1999 годзе зрабілі сваім філіялам Пяты форт Брэсцкай крэпасці, які, знядбаны, знаходзіўся літаральна сярод поля. Мы яго адрамантавалі, паставілі артылерыйскае ўзбраенне, і цяпер праводзім экскурсіі. Сёння гэта паўнаватасны музей, які прыцягвае турыстаў, асабліва — дзяцей, якіх адтуль і за вушы не адцягнуеш.

— Трапіць у Спіс сусветнай спадчыны UNESCO прэстыжна і даволі выгадна для кожнага архітэктурнага будынка. Вядома, не з'яўляецца выключэннем і Брэсцкая крэпасць...

— Некалькі гадоў таму мы падалі ў UNESCO пакет дакументаў. Але трэба ўлічыць адзін нюанс. Справа ў тым, што Брэсцкая крэпасць — гэта не толькі мемарыяльны комплекс. Яна ўключае шэраг збудаванняў, ядро якіх знаходзіцца ў нас. Пэўна ж частка архітэктурнага комплексу размешчана на тэрыторыі Польшчы. Так, з дваццаці фартоў крэпасці чатыры знаходзяцца за межамі Беларусі. Як і Белаўжская пушча, Брэсцкая крэпасць — наша агульная спадчына. Таму цяпер трэба, каб аналагічныя дакументы падрыхтавалі польскія калегі. І хоць у іх — свой падыход да захавання гэтага аб'екта, тым не менш, пляякі таксама зацікаўлены ў наданні ганаровага статусу нашай гістарычнай каштоўнасці.

— Ці выкарыстоўваецца вопыт замежных музеяў падобнай тэматыкі, у тым ліку абсталяваных па сучасных стандартах, як, скажам, Музей Варшаўскага паўстання?

— Якраз з гаданай вамі ўстановай нядаўна давялося пабываць разам з маім намесні-

кам на навуковай рабоце, гэтак жа, як і пазнаёміцца з нямецкімі ды французскімі музеямі, прысвечанымі Другой сусветнай вайне. Вядома, што неабходна развівацца, выкарыстоўваць сучасныя сродкі, тыя ж аўдыёгіды на розных мовах, ствараць віртуальныя экскурсіі, мультымедыяныя праекты. Але для нас гэта — пакуль толькі задумы, бо для рэалізацыі такіх праектаў патрэбны адпаведныя сродкі. З нашых жа апошніх дасягненняў можна вылучыць цудоўную канферэнц-залу, дзе дэманструюцца фільмы, прэзентацыі, ладзяцца форумы.

— Мемарыяльны комплекс “Брэсцкая крэпасць — герой” ведаюць далёка за межамі Беларусі. Гэтану саздзейнічаюць, у тым ліку, і якасны сайт, і выстаўкі за межамі нашай краіны. А дзе сёння за мяжой можна ўбачыць праекты музея?

— У Вялікабрытаніі пры падтрымцы нашага Пасольства цяпер праходзіць выстаўка “Летапіс Брэсцкай крэпасці ў фотаздымках”, што расказвае пра яе гісторыю, пачынаючы з XIX ст. Праект стартаваў у верасні мінулага года і да гэтага часу вандруе па гарадах Злучанага Каралеўства. Цяпер з экспазіцыяй могуць пазнаёміцца жыхары і госці Лондана. Дарэчы, цікавая сама гісторыя праекта. Летась адзін з брытанскіх турыстаў быў літаральна зачараваны Брэсцкай крэпасцю, захапіўся і фотавыстаўкай, што тады праходзіла ў нашым музеі, пасля чаго вырашыў абавязкова пазнаёміцца з ёй сваіх землякоў. Гэты праект запрашае турыстаў наведацца не толькі крэпасць, але і сам Брэст, і Беларусь увогуле. Другая выстаўка па ініцыятыве нашага Пасольства ў Польшчы днямі адкрылася ў Варшаве. Праект мае назву “Абарона Брэсцкай крэпасці ў фотаздымках і дакументах праціўніка”.

— Ва ўсім свеце практыкуецца прыцягненне ў музей валанцёраў. Наколькі яны запатрабаваны ў Мемарыяльным комплексе?

— У час летніх канікул у нас працуе пераважна мясцовая моладзь. Яе галоўная задача — наведзены парадку на тэрыторыі комплексу. Цягам двух гадоў да нас прыежджаюць і маскоўскія валанцёры. Сёлета маюць жаданне папрацаваць у нас юнакі і дзяўчаты з Санкт-Пецярбурга, якія таксама будуць займацца добраўпарадкаваннем тэрыторыі.

— Сучасны музей не абыходзіцца і без выдавецкай дзейнасці, стварэння і продажу сувеніраў, якіх, як я заўважыў, у вашым музейным кіёску даволі багата...

— За апошні час супрацоўнікамі музея падрыхтавана і выдадзена даволі шмат кніг, разлічаных на самую розную аўдыторыю. У нашым актыве — і шэраг буклетаў на англійскай, нямецкай, польскай мовах. Што да сувеніраў прадукцыі, то турысты могуць набыць тавар на любы густ, пачынаючы ад звычайных паштовак, разнастайных магнітаў і заканчваючы карцінамі з сімваламі ды выявамі Брэсцкай крэпасці. Але, улічваючы замежны вопыт, хочацца стварыць паўнаватасную сувенірную крэм-ма са значна пашыраным асартыментарам тавараў: гэта і адмысловыя бейсболкі, майкі, макеты ваеннай зброі, будынкаў крэпасці, фартоў, фільмы на DVD.

Гутарыў Кастусь АНТАНОВІЧ, наш спецкарэспандэнт Мінск — Брэст — Мінск

Пачынаецца форум

Прэм'ера першага кінапраекта Саюзнай дзяржавы Беларусі і Расіі — стужкі “Брэсцкая крэпасць” рэжысёра Аляксандра Котта — адбудзецца адначасова на VII Рэспубліканскім фестывалі беларускіх фільмаў і на XXXII Маскоўскім міжнародным кінафестывалі.

Пра гэта паведамілі на прэс-канферэнцыі ў Нацыянальным прэс-цэнтры. У якасці гасцей на беларускі фестываль, што распачнецца ў Брэсце 20 чэрвеня, прыедзе ўся здымачная група фільма.

“Пасля цырымоніі ўрачыстага адкрыцця беларускага кінафоруму глядачы змогуць пабачыць мастацкі фільм Аляксандра Колышава “Ваўкі”. Па-за конкурснай праграмай, як і “Брэсцкая крэпасць”, будзе прадэманстравана беларуска-расійская стужка “Вока за вока”, — адзначыў першы намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Уладзімір Карачэўскі. Дарэчы, рэжысёр апошняй з названых стужак, народны артыст Расіі Генадзь Палока таксама наведвае фестываль. Працаваць у журы будучага літоўскага рэжысёра Альвідаса Шлепікаса, украінскі мультыплікатар Наталля Чарнышова, расійскі гукарэжысёр Сяргей Чупроў, кінакрытыкі з Мінска Людміла Саянкова і Вольга Мядзведзева ды іншыя.

Па словах дырэктара VII Рэспубліканскага фестывалю беларускіх фільмаў Галіны Шынкар, у кінатэатрах Брэста цягам чатырох дзён пакажуць лепшыя айчынныя ігравыя, тэлевізійныя, дакументальныя і анімацыйныя карціны, створаныя за апошнія тры гады. На закрыцці кінафоруму “Хрустальным буслом” будуць узнагароджаны лепшы фільм, акцёры за лепшую мужчынскую і жаночую ролі, рэжысёр, а таксама пераможцы ў іншых намінацыях форуму.

Выстаўка ў Будапешце

16 чэрвеня ў Будапешце адкрылася фотавыстаўка “Нацыянальная бібліятэка Беларусі”.

Экспазіцыю ў будынку Венгерскай нацыянальнай бібліятэкі замежнай літаратуры адкрыла Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Рэспублікі Беларусь у Венгерскай Рэспубліцы Алена Купчына. Глядачам была прадстаўлена серыя здымкаў з выявамі інтэр'ераў і экстэр'ераў беларускага “дыяманта ведаў” аўтарства Анатоля Дрыбаса, Лоліа Макендоскага, Аляксандра Жарнасека, Віктара Суглоба і Валерыя Харчанкі. Нагадаем, у маі падобная экспазіцыя прайшла ў Кальяры, што на Сардзініі.

А літаральна праз два тыдні, 5 — 6 ліпеня, Будапешт прыме першыя ў гісторыі Дні культуры Беларусі ў Венгрыі. Нагадаем, у іх рамках запланаваны выстаўка, падрыхтаваная Музеям сучаснага выяўленчага мастацтва, а таксама выступленне знакамітых “Харошак”.

Кінаакцэнт

Ля Цярэспальскіх варот

— Подзвіг абаронцаў Цытадэлі неаднойчы браўся за аснову сюжэта мастацкіх стужак, а сам музейны комплекс станаўіцца здымачнай пляцоўкай. Як вы ацэньваеце зробленыя кінапраекты, у тым ліку фільм “Брэсцкая крэпасць”, прэм'ера якога запланавана ў Цытадэлі на 22 чэрвеня? На апошнім, ведаю, вы з'яўляліся кансультантам.

— Кожны фільм адпавядаў сваю часу і імкнуўся перадаць боль і трагедыю тых векапомных падзей. Што да новай кінастужкі, дык варта адзначыць яе высокі ўзровень, у тым ліку прафесіяналізм здымачнай групы і акцёраў. Ён нясе ў сабе адбітак таго часу, тых жудасных баёў, адпавядае падзеям 1941-га года і па месцы, і па часе, бо здымак праходзілі

якраз пачынаючы з чэрвеня па кастрычнік.

Тым часам намі зроблена невялікая перасоўная фотавыстаўка, што адлюстроўвае здымачны працэс у Цытадэлі. На чарзе экспазіцыя “Кіналетпіс Брэсцкай крэпасці”, якая будзе адкрыта напрыканцы чэрвеня. Там будуць прадстаўлены і экспанаты, перададзеныя стваральнікамі апошняга кінафільма, сярод якіх — фатаграфіі, пэўны рэквізіт, частка талеркі, якую разбівалі ў першы дзень здымак, каштоўны альбом з раскадроўкамі...

Канешне, пад час працы і папярэдніх праглядаў заўвагі прысутнічалі, але пераважна дробныя, якія выпраўлены да прэм'еры, што адбудзецца каля Цярэспальскіх варот а 2-й гадзіне ночы. Там устаюць вялікі экран і падрыхтуюць пляцоўку для прагляду.

У сваю чаргу, мы пастараліся дапамагчы акцёрам як мага лепш ужыцца ў свае ролі: праявілі з імі “інструктаж”, давалі чытаць літаратуру, расказвалі пра некаторыя эпізоды абароны крэпасці. Нельга, дарэчы, не адзначыць і сапраўдны ажыятаж, звязаны з удзелам мясцовых жыхароў у здымках фільма. Людзям давялося выстаць у немалой чарзе, каб паўдзельнічаць у масоўцы.

Грунвальдскі Рубон

Выстаўка “Вобразы Мінуйшчыны”, прымеркаваная да 600-годдзя Грунвальдскай бітвы, прайшла ў Нацыянальным гістарычным музеі Рэспублікі Беларусь. Юбілейную экспазіцыю — сумесны праект музея і Беларускага саюза мастакоў — склалі творы жывапісу, графікі, скульптуры на гістарычную тэматыку.

Ю.Несцярчук. “Кейстут”.

Выстаўка засведчыла некаторыя тэндэнцыі і перш за ўсё — адыход ад стварэння шырокамаштабных батальных кампазіцый, характэрны, дарэчы, і для іншых відаў мастацтва, у прыватнасці, сучаснага кінематографа. Гэта прадиктавана многімі акалічнасцямі: сённяшнім тэмпам жыцця, перанасычанасцю інфармацыяй, у тым ліку зрокавай. Так ці інакш, сёння мала хто бярэцца за стварэнне кінаэпапеі кшталту экранізацыі рамана “Вайна і мір” або напісанне шматфігурнай батальнай

Ю.Несцярчук, У.Вішнеўскага ды іншых мастакоў. Прадстаўнічай аказалася скульптурная частка выстаўкі, якая прадоўжыла партрэтны шэраг работамі С.Бандарэнкі, В.Каляінскага, А.Батвінкі, С.Гумілеўскага і іншых мастакоў.

Тым не менш, у экспазіцыю ўвайшло некалькі графічных твораў батальнага жанру, у тым ліку ўжо хрэстаматыяная літаграфія М.Басалыгі “Грунвальдская бітва”. Асобна трэба адзначыць ілюстрацыі П.Татарнікава да кнігі А.Краўцэвіча “Ры-

Спецыяльна да важнай гістарычнай падзеі Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь ажыццявіў выпуск памятнай манеты “Грунвальдская бітва”. Выстаўка ў Нацыянальным гістарычным музеі Рэспублікі Беларусь знаёміць як з праектам манеты, створаным А.Яцук, С.Заскевіч і У.Лукашкіам, так і з самой манетай.

Многія творы, прадстаўлены на выстаўцы, вылучаюцца тонкім адчуваннем ча-

Э.Рымаровіч. “Ягайла”.

Э.Рымаровіч. “Вітаўт”.

кампазіцыі, роўнай вядомаму палатну Яна Матэйкі “Грунвальдская бітва”. Мастакоў пачатку XXI стагоддзя больш цікавіць унутраны свет чалавека, псіхалагічныя аспекты яго паводзін, матывы ўчынкаў.

Менавіта таму, як падзея, значнае месца ў экспазіцыі займае партрэт. Вобразы выбітных асоб беларускай гісторыі — князёў Вітаўта, Ягайлы, Альгерда, Кейстута, Міндоўга, Гедыміна — знайшлі адлюстраванне ў жывапісных і графічных творах Г.Вашчанкі, У.Савіча, Э.Рымаровіча, М.Купавы,

цары і дойліды Гародні”: акварэлі “На Грунвальдскім полі” і “Пераправа крыжакоў перад Гарадзенскім замкам” засведчылі не толькі высокае майстэрства мастака, але і яго жаданне быць дакладным у дэталю гістарычнага кшталту. Паэтычна трактуе далёкія падзеі І.Пра-тасеня ў акварэлях “Слуцкая харугва” і “Пасланец з поля бітвы” з дыптыху “Прашчурам маім са Слуцчыны”. Іншага характару работа Р.Сітніцы “Рубон”, дзе гістарычная канва стала падставой для стварэння вобразнай, эмацыйнай кампазіцыі.

су, высокімі мастацкімі вартасцямі і маглі б годна ўпрыгожыць пастаянную экспазіцыю Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь.

Лагічным працягам экспазіцыі стаў “круглы стол”, прысвечаны 600-годдзю Грунвальда, у працы якога прынялі ўдзел супрацоўнікі Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, вядучых музеяў рэспублікі.
Алег ЛАДЗІСАЎ,
мастацтвазнаўца, вучоны сакратар Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь

У Рэспубліканскай галерэі Беларускага саюза мастакоў “Палац мастацтва” прайшлі дзве юбілейныя выстаўкі твораў Уладзіміра Новака (да 70-годдзя мастака) і Яўгена Карманава (да 75-годдзя з дня нараджэння творцы).

аздараўленчага адпачынку суайчыннікаў, турвандроўка, заняткоў спортам.

Бадай, самае выдатнае абагульнена-сімвалічнае, жыццесцвярдзальнае палатно майстра на тэму гарманічнага суіснавання чалавека і прыроды — карціна “На Браслаўскім возеры. Яхтсмены”. Менавіта гэтае палатно і распачало экспазіцыю выстаўкі Уладзіміра Лявонавіча.

Шырокую вядомасць у прафесійных мастацкіх колах атрымала аўтабіяграфічнае драматычнае жывапіснае палатно “Дзяцінства, абпаленае вайной”. Сэнсавы ёмісты назва другой выдатнай карціны “Жыццё — Радзіме, гонар — нікому!” (гучыць, быццам словы армейскай прысягі) таксама шмат аб чым можа паведаміць глядачу.

Тандэм: партрэт і “маланкі”

Шырокую вядомасць набылі яшчэ за савецкім часам маляўнічыя карціны і партрэты Уладзіміра Новака на спартыўную тэматыку, дзе, здаецца, у найвялікшай ступені раскрыўся арыгінальны, яркі мастакоўскі талент-светаадчуванне, — ва ўсялякім разе, сур’ёзнай “канкурэнцыі” з боку іншых прафесійных твораў у дадзеным рэчышчы ён у нашай краіне ніколі не меў.

Вельмі ўдалы ягоны цыкл шматлікіх кампазіцыйных партрэтаў атлетаў-землякоў, алімпійскіх чэмпіёнаў. Сярод іх, да прыкладу, — змястоўныя, вострахарактарныя, запамінальныя, псіхалагічныя выявы гімнасты Вольгі Корбут, жакея Ірыны Карачавай, фехтавальшчыцы Алены Бяловай, тэнісісткі Наталлі Зверавай, велагоншчыка Уладзіміра Камінскага, дзюдаіста Ігара Макарава, класічнага барца Аляксандра Курыловіча. Я не кажу ўжо пра новакаўскія маштабы, святочна-відовішчны, напружана-дынамічны цыкл карцін і эскізаў, разнапланавых калектыўна-камандных спартыўных гульні-спарборніцтваў, ідэял якіх — фізічна і духоўна дасканалы, моцны чалавек, паказаны ў экстрэмальна-рухомах, “маланкавых” сітуацыях.

Дарэчы, творы Уладзіміра Новака — каштоўныя, яскравыя мастацка-вобразны “артэфакт” пэўнай эпохі. Ім уласцівы адметныя якасці: насычаны, ёмісты, стрыманы лаканізм дэталей, формы пры адначасовай шматахопнасці, прастораваасці, рухомай “віхуры”, экспрэсіі падтэксту, зместу.

Апошнім часам мастак усё часцей звяртаецца да пранікнёнага сузірання-апявання прыгажосці і роднай беларускай прыроды. Зачароўвае глядачоў яго своеасаблівы лірычны цыкл нацюрмор-таў з адлюстраваннем палявых кветак, птушкаў, царства раслін. Цікавы таксама прэзрыстыя, “сінявокія” краявіды лясістых выспаў, паўсюдных у нашым краі вялікіх і малых рэчак і азёр, шматлікіх штучных, рукачынных вадасховішчаў — любімых месцаў

У.Новак. “На Браслаўскіх азёрах”.

Яўген Карманаў, былы кадравы афіцэр Савецкай арміі, чалавек нялёгкага жыццявага лёсу, з 1960 года жыве і працуе ў Беларусі. Ён — таленавіты мастак, аўтар многіх цікавых мастацка-афарміцельскіх, грамадска значных, манументальна-дэкаратыўных праектаў: керамічнага

Я.Карманаў. “Вясна”.

панно “Беларусь — мая песня”, стылізаваных каляровых рэльефных мазаік для аздаблення інтэр’ераў і экста-р’ераў сальных ато-рыя “Сосны” на возеры Нарач, дэкаратыўнага вынаходніцтва бювета з крынцай мінеральнай вады, дэкаратыўных размалёвак пластоў з колерамузыкай для с-н а т о р ы я “Беларусь” у Сочы на тэмы беларускіх народных святочных гульні. Таксама ён прымаў удзел у мастацка-эстэтычным

з 1992 г. Я.Карманаў — ганаровы член Міжнароднага таварыства расійскіх кадэтаў, а ў нашай краіне ён з’яўляецца старшынёй аб’яднання Фонду выпускнікоў сувораўскіх і нахімаўскіх ваенных вучылішчаў. За два дзесяцігоддзі ім было створана каля сотні высакакасных прафесійных парадных і камерных партрэтаў ветэранаў-вайскоўцаў, колішніх таварышаў-сувораўцаў, цяпер знакамітых генералаў Узброеных Сіл. Сярод іх — паважаныя, заслужаныя людзі на Беларусі: Леанід Мальцаў, Пётр Чаус, Анатоль Кастэнка, Уладзімір Дзенісенка, Аляксей Гулько. Частка гэтай славаі мастакоўскай партрэтнай серыі — экспанаты-рэліквіі галерэі-музея, што знаходзіцца ў Мінскім сувораўскім вучылішчы.

Яшчэ адна старонка трывалага эстэтычнага натхнення-роздуму ў Яўгена Карманава — лірычны пейзаж. Можна па-добраму пазаздросціць гэтаму яркаму мастаку-вайскоўцу, які, дзякуючы легендарнаму кацэцкаму братэрству і ўзаемадапамозе, меў магчымасць аб’ездзіць з вандроўкамі амаль што ўвесь свет, пад час якіх няспынна маляваў, акрамя партрэтаў мясцовых знакамітаў, жывапісныя эцюды з прыроды. Але лепшыя пейзажы мастака прысвечаны ўлюбёнай Беларусі і гораду Мінску.

Мастацка-гістарычную, этнаграфічна-краязнаўчую каштоўнасць уяўляе, дарэчы, яго бліскучы цыкл графічных замалёвак побыту палешукоў Піншчыны і Століншчыны, які быў створаны на самым пачатку ягонай мастакоўскай кар’еры.

Аляксандр РУНЕЦ

П.Татарнікаў. 3 цыкла ілюстрацый да кнігі “Рыцары і дойліды Гародні”.

Аднаўленне “Хаваншчыны” М.Мусаргскага сталася адной з найбольш значных прэм’ер канца сезона ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Беларусі. Якім жа ўбачылі мы гэты спектакль, што некалькі гадоў таму тэатр паказваў у Маскве, на сцэне Вялікага тэатра Расіі?

Інтрыга была не толькі ў тым, што тая “Хаваншчына” цяпер прыстасувалася да адноўленай сцэны з яе новымі магчымасцямі, але і ў часткова іншым складзе выканаўцаў. Да таго ж, аднаўленне вялося без удзелу шэрагу пастаноўшчыкаў ранейшага спектакля: хтосьці ўжо не з намі, хтосьці не працуюць у тэатры. Рэжысёрам адноўленай версіі выступіў выпускнік Маргарыты Ізворска-Елізар’евай па класе опернай рэжысуры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі Алег Мельнікаў — знаны оперны саліст, каларытны выканаўца партыі князя Хаванскага (як у ранейшым, так і ў цяперашнім спектаклі). Дырыжорскую ж працу (пасля Генадзя Праваторава) узяў на сябе галоўны дырыжор тэатра Віктар Пласкіна.

Ледзь адкрылася заслона, зрабілася відавочна, як спрыяе спектаклю новае светлавае абсталяванне: фарбы глядзяцца куды ярчэйшымі, заднік набывае аб’ём, каларыстыку, з’явілася адпаведная колеравая драматургія. Але ж атрымліваецца асаподо адно ад светлавых эфектаў цягам трох гадзін — пагадзіцеся, замала. Дый сам жанр оперы разлічаны не на адно такое “знешне-фарбавае” ўспрыманне: галоўнае ў ім — музыка.

Услухваючыся ў яе, раптам пачула ад збытаннага суседкі: “На якой мове яны спяваюць?” Сапраўды, пазнаць арыгінальны рускамоўны тэкст лібрэта, напісаны самім кампазітарам, было праблематычна. Нават ведаючы яго ледзь не на памяць, можна было з цяжкасцю ўспрыняць хіба абрысы тых або іншых слоў. Мабыць, пастаяннае выкананне оперы на італьянскай прывучыла нашых спевакоў не асабліва дбаць пра дыкцыю? Але ў гэтай оперы, пабудаванай не на звычайных любімых калізіях, а на палітычных сутыкненнях пачатку Пятроўскай эпохі, вельмі важным аказваецца не проста сілы эмест, выкладзены ў праграмы, а менавіта праспяванае слова, інтанацыі якога дыкуюць і ўласна музычную выразнасць.

Пакуль жа разгортванне музычнага палатна спектакля нагадвае шэрае льяное палотнішча-сыравіну: доўгае, аднастайнае, не адбеленае, не ўпрыгожанае мяржэжкам або арнамантам. Знаўца можа зразумець яго каштоўнасць, ацаніць далейшы шлях па “ўдасканаленні” і ператварэнні ў адметны выраб. Той жа,

“Банда” і сродак ад авітамінозу

хто, мабыць, упершыню наведаў оперу, можа расчаравацца ў ёй. Нягледзячы на мільгаценне людзей па сцэне, музычнаму ўвабленню не хапае ўнутранага стрыжня, таго “нерва”, што вымушае прагна ўслуховацца ў кожную нотку, лавіць кожную інтанацыю. Рознастыльёвая пласціна, якія адлюстроўваюць раскошу княжацкага побыту, бешабашнасць стральцоў, духоўную моц старавераў, аказваюцца прачытанымі на адзін манер, а часам і ўвогуле манатонна. А гэтая ж опера літаральна нашпігавана пастаяннымі кантрастамі, сутыкненнямі, адметнасцю кожнай фразы!

Ёсць, вядома, і вельмі ўдалыя моманты. Добра гучаць практычна ўсе інструментальныя сола ў аркестры. Асабліва вылуча-

ецца так званая “банда” — сцэнічны аркестр (у дадзеным выпадку — трубацы, што сімвалізуюць пятроўскіх вайскоўцаў). Менавіта іх лейтматыў, нягледзячы на крыху разгублены першы выхад музыкантаў пад час генеральнага прагону, становіцца галоўным кантрастным элементом, што рухае дзеянне. І — што некаторыя ўдзельнікі спектакля стаміліся напрыканцы сезона, захварэўшы на “авітаміноз” выразнасці.

Таму будзем спадзявацца, што з цягам часу спектакль прыйдзе да аднаго музычнага “вымярэння” — і пры гэтым узабагаціцца выразнай шматпланавасцю, закладзенай у партытуры.

На здымках: сцэны са спектакля.

“Ёсць першая скрыпка, першага барабана — няма”

У загаловак вынесены адзін з афарызмаў, што любіць паўтараць Уладзімір Рылатка. Жыццёвае крэда? Відаць, так. Прынамсі, цягам дваццаці васьмі гадоў працы ў зладжаным калектыве Міністэрства культуры ён імкнуўся дакладна весці сваю адказную справу: вытанчана, далікатна, без фальшу і з вялікім артыстызмам.

Уладзімір Рылатка.

Уладзімір Карачэўскі.

...11-га чэрвеня Уладзімір Рылатка дзякаваў калегам за сумесную працу ў Міністэрстве культуры, бо пераходзіў на пасаду першага намесніка генеральнага дырэктара Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета, дзе будзе весці якраз творчыя пытанні.

Уладзіміра Рылатку віталі апладысмантамі. Міністр культуры Павел Латушка зазначыў, што апладысменты красамоўнейшыя за любыя словы пашаны, што менавіта дзякуючы неабыхавасці Уладзіміра Пятровіча за гэтыя гады адбылося ў нацыянальнай культуры мноства адмысловых і знакавых падзей.

Зачыталі на ўрачыстасцях падзяку міністра культуры Расійскай Федэрацыі Аляксандра Аўдзеева, адрасаваную Уладзіміру Рылатку, за доўгае і плённае супрацоўніцтва. Цёплыя словы прамовілі калегі па працы і ся-

ры, прадстаўнікі Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета краіны, іншых знакамітых труп, Беларускага дзяржаўнага харэаграфічнага каледжа, Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, а таксама творцы...

Уладзімір Рылатка развітаўся з Міністэрствам культуры. Але яго творчы і арганізатарскі вопыт і надалей будзе выкарыстаны на карысць айчыннага мастацтва.

У гэты ж дзень адбылося прадстаўленне калектыву апарата Міністэрства культуры новага першага намесніка міністра — Уладзіміра Карачэўскага, нядаўняга начальніка ўпраўлення культуры Мінгарвыканкама. “Пастараюся зрабіць усё, каб апраўдаць давер”, — зазначыў ён, звяртаючыся да прысутных.

Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

Замкавыя пленэры

Сёння балетная трупа Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі выправілася ў Мірскі замак.

Нясвіжскі палацава-паркавы ансамбль.

Ля яго сцен абудзецца падрыхтаваны артыстамі канцэрт, які потым змогуць убачыць тэлеглядачы. А праз тыдзень пленэрнае свята напаткае Нясвіж: 25—26 чэрвеня тут пройдуць “Вечары беларускай оперы і балета ў замку Радзівілаў”.

Апошнім часам традыцыйнымі сталі “Вечары ў Мірскім замку”, распачатыя калісці нашым Нацыянальным канцэртным аркестрам на чале з народным артыстам Беларусі, прафесарам Міхаілам Фінбергам. Цыкл оперна-балетных праграм правёў дырыжор Вялікага тэатра Вячаслаў Воліч. Кіраваць

Мірскі замак.

аркестрам ён будзе і гэтым разам. У праграме — фрагменты са “Спячай прыгажуні”, “Лебядзінага возера”, “Бадэркі”, “Дон Кіхота”, “Шапэніяны”, а яшчэ са “Спартак” і “Шчаўкунка”.

Выступленні ж у Нясвіжы адбудуцца, у асноўным, на спецыяльна пабудаванай сцэне ва ўнутраным дворыку радзівілаўскага замка. Вечары настануць пятніцы тут пройдзе “рэстаўраваная” Уладзімірам Байдавым опера “Чужое багацце нікому не служыць” Я.Д. Голанда. У суботу ж нашы оперныя зоркі Таццяна Трацяк і Станіслаў Трыфанаў зачаруюць “Мелодыямі каханьня”, прычым абудзецца гэты дзённы канцэрт у гарадской ратушы. А ўвечары свята зноў завітае да замка. І да балета “Шапэніяна” далучыцца галаканцэрт “Шэдэўры опернай класікі ў замку Радзівілаў”.

Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Максіма Горкага прапанаваў тэатралам чарговую прэм'еру. Вырашыўшы адпачыць ад "праграмнасці" на сцэне, рэжысёр Сяргей Кавальчык звярнуўся да лёгкага жанру, і згодна з ім назваў свой новы спектакль "Рускія вадзвілі". А склалі яго аднаактоўкі "Пецярбургскі анекдот з жыльцом і домаўласнікам" П.Прыгор'ева і "Аз і Ферт" П.Фёдарова.

Як ні дзіўна, сёння да вадзвілі беларускія тэатры звяртаюцца рэдка. Прычым у пераважнай большасці выпадкаў рэжысёры імкнуцца адшукаць у іх альбо меладраматычныя рысы, альбо, для надання вагі, — інтанацыі псіхалагічнага тэатра. Сяргей Кавальчык прадставіў нам вадзвілі у яго чыстым выглядзе, нібы хрэстаматыіны ўрок па засваенні жанру, чым даў багату глебу для разважаньняў і аб тэатры сучасным.

Думаю, не памылюся, калі скажу, што пераважная большасць спакушаных тэатралаў успрыняла прэм'ерны спектакль з прахалодай і нават пэўнай доляй здзіўлення: маўляў, які ж гэта ўзровень для нацыянальнага тэатра? Аднак, калі сягнуць у гісторыю тэатральнага мастацтва ўсяго на пару стагоддзяў таму, даводзіцца канстатаваць: вадзвілі быў адным з найлюбубейных жанраў і лепшыя ўзоры яго ішлі на вядучых імператарскіх сцэнах. Іншая справа, што сёння перад рэжысёрам, які бярэцца за яго пастаноўку і намагаецца вытрымаць яго чысціню, стаіць прынцыпова важная задача: як асучасніць жанр па сутнасці, не трансфармуючы саму прыроду вадзвільнага дзейства?

Адным з самых дзейсных шляхоў, якімі рэжысёр Сяргей Кавальчык вырашае гэтую задачу, з'яўляецца важны для любога вадзвіля музычны шэраг. Запро-

Даствавай

свае кручкі!

...І пасаг з вензелямі

шаны да супрацоўніцтва кабарэ-бэнд "Сярэбране вяселле" стварае загалуюную песню "Сталіца": яркі, сакавіты, іранічны "зонг" пра спрадвечнае жаданне правінцыялаў "дастваць свае кручкі", каб "зачапіцца" за вялікі горад. І музычны твор, па сутнасці, выбудоўвае далейшы псіхалагічны "каркас" для успрыняцця вадзвільных гісторый.

Цягам усяго спектакля трывала фіксуецца факт запаралельвання класічнага вадзвіля і сучасных антрэпрывных спектакляў, якія па сутнасці сваёй з'яўляюцца братамі-блізнятмі, раскіданымі ў часе. І гэта тычыцца, у першую чаргу, спосабу акцёрскага існавання, што грунтуецца на прынцыпе каскаднасці выканальніцкіх

прыёмаў, трукаў, эцюдаў — тых самых "кручкоў", на якія ва ўсе часы шчодро "лавіліся" шматлікія глядачы. А вось увагу прафесіяналаў ад тэатра прыцягвала тое, як рэжысёр будзе шукаць шляхі для таго, каб спалучыць рэпертуарную акадэмічную сцэну і антрэпрыву, што ў свядомасці сучаснага глядача цвёрда атаясамліваецца з самастойнымі праектамі паза прафесійнымі сценамі. Тут "залатым ключыкам" сталася сцэнаграфічнае афармленне спектакля Алы Сарокінай, створанае праз іранічную трансфармацыю традыцый тэатральных павільёнаў XVIII стагоддзя, якое і вылучала спектакль тэатра як паўнаватарскае тэатральнае відовішча, у адрозненне ад сучасных

антрэпрыв, дзе сцэнаграфія існуе на ўзроўні утылітарнага мінімалізму.

У пастаноўцы актыўна задзейнічаны маладыя акцёры тэатра, што надае ёй лёгкасці, жвавасці і дынамізму. У першай дзеі дуэт інфантальнага авантурыста Івана Іванавіча Іванова (Іван Трус) і яго слугі Лёўкі (Андрэі Сенькін) па сваім акцёрскім існаванні набліжаецца па сваёй стылістыцы да камедыі дэль артэ. Шматлікія акцёрскія лацы, сярод якіх, бадай, самай запамінальнай становіцца класічная сцэна вакол талеркі з ежай, даюць магчымаць разгледзець глыбокі камедыіны патэнцыял, асабліва — у дачыненні да Івана Труса. Ягоны Іванов у нават на фоне сваёй татальнай неабавязковасці і хлулівасці не пазбаўлены шарму і абальянасці, так што ў пэўныя моманты ён нават нагадвае гогалеўскага Хлестакова. Магчыма, акурат з гэтай прычыны ў другім вадзвілі яго герой — Антон Мікалаевіч Фадзееў — з'яўляецца перад глядачамі з падкрэсленым знешнім падабенствам да партрэта Гогаля. І ён — гламурна-багемы мастак — нібыта становіцца працягам, "новым іміджам" свайго папярэдніка з першай дзеі, прадстаўляючы ўзор таго, з якой імгненнай хуткасцю правінцыялы, што напачатку выдаюць сябе за наўных прасякоў, ператвараюцца ў хватаў вышэйшага гатунку, і ім нават пасаг дастаецца "з вензелямі".

Сярод іншых работ маладых акцёраў вылучаецца Аўгуст Карлавіч Фіш у выкананні Сяргея Жбанкова: яркі гратэскавы персанаж, чыё існаванне часам пераходзіць у буйфанад, ён з'яўляецца своеасаблівым дысанансам, кантрапунктам да падкрэслена-эстэтызаванага свету сямі Мардашоваў. Яго галоўны сцэнічны партнёр — Анатоль Голуб, які ў культуры для свайго часу вадзвілі "Аз і Ферт" іграе Івана Андрэевіча Мардашова. Ён з першага свайго з'яўлення на сцэне набірае "абароты", найвышэйшы напал эмоцый і толькі ў рэдкія хвіліны ў часе сваіх маналогаў крыху адпускае "напружанне", з чаго партнёрам акцёра

практычна не застаецца прасторы для ўласнага самавыяўлення. І калі ў адносінах да сваякоў (жонкі ў выкананні Эміліі Пранскутэ і дачкі ў выкананні Алены Дуброўскай) гэты дэспатызм становіцца прыёмам, то ў дуэце з Фішам так і хацелася б, каб Мардашоў пакідаў свайму партнёру крыху больш "паветра".

Можна было б яшчэ шмат гаварыць пра асэнсаванне тэатральных традыцый, чым "Рускія вадзвілі" і будучы цікавыя ў прасторы пошукаў сучаснага беларускага тэатра. Відавочна, што многія нашы ўяўленні пра класічны для свайго часу вадзвілі як жанр у значнай ступені грунтуюцца на ведах, пачэрпнутых з падручнікаў, ацэнкам якіх мы прывыклі верыць. На справе ж аказваецца, што прамы перанос на сцэну яго асноватворных прыёмаў цягне за сабой глабальную задачу: як зрабіць папулярным твор, не ператвараючы яго ў "папу"? А справіўся ці не з гэтай задачай у "Рускіх вадзвілях" рэжысёр Сяргей Кавальчык — кожны няхай вырашае сам.

Тацяна КОМАНАВА
На здымках: сцэны са спектакля
"Рускія вадзвілі".
Фота Аляксандра ДЗМІТРЫЕВА

Вы верыце ў cinema verite?

Назіраючы — адчувай

Назіранне — самы распаўсюджаны і, прынамсі, самы актуальны прыём у кінадакументалістыцы. З таго моманту, як яна пачала радыкальна разыходзіцца з тэлевізійным накірункам, аўтары стужак пачалі аддаваць сваім героям усё большую прастору, паступова вызваляючы свае творы ад характэрных для журналістыкі прыёмаў. Беларускія кінематаграфісты — не выключэнне, яны крочаць у нагу з сусветнымі тэндэнцыямі, што дае відавочны плён: у апошнія тыдні адразу дзве айчыныя дакументальныя карціны атрымалі прызы на вядомых міжнародных кінафорумах. Стужка "Дар" Галіны Адамовіч атрымала "Бронзавага Віцязя" на XIX Кінафестывалі праваслаўных і славянскіх народаў у Маскве, а "Днюка" Андрэя Куцілы і Аляксандра Налівайкі выйграла Гран-пры на XVI Фестывалі рэгіянальных тэлекампаній у славацкім Кошыцы.

Абедзве карціны знятыя без выкарыстання закадравага голасу, спецыяльна напісанага дыктарскага тэксту, з дапамогай самых простых тэхнічных сродкаў. Нягледзячы на тое, што іх аўтары належаць да розных пакаленняў кінематаграфістаў, "Дар" і "Днюка" яднае адзінае адчуванне візуальнай прасторы, што характэрнае для нашай айчынай школы дакументалістыкі апошняга дзесяцігоддзя. Этапнай тут трэба лічыць вядомую стужку Віктара Асюка "Мы жывём у краі" (2001 г.), якая актыўна звярнулася да стылістыкі cinema verite, рашуча адрываючы прыкметы кінапубліцыстыкі 1980-х. Прыёмы "кіно наўпрост", як і простыя, часцей за ўсё — існуючыя ў сваім свеце, героі з глыбінкі, прынеслі і, як мы бачым, дасюль прыносяць поспех беларускім рэжысёрам-дакументалістам.

Галіна Адамовіч у якасці аб'екта назірання абрала сямейную пару вядомых беларускіх мастакоў — Ганну Балаш і Аляксея Дзмітрыева. Месца назірання — расійскі Чэлябінск, новая царква, якую чатыры гады запар ездзяць распісваць гэтыя беларускія жывапісцы. У кадры — хроніка нетаропкай працы, што паступова афармляецца ў самастойны сюжэт на працягу сарака пяці хвілін стужкі. Галоўных дзейных асоб трое: мастакі, муж і жонка, ды мясц-

овы бізнесмен Канстанцін Захараў — мецэнат, заснавальнік храма, дзе працуюць мінчане. Дзея адбываецца не толькі на храмавых сутарэннях, на якіх праводзяць дзень ікананісцы, але і на вуліцах горада, на дарозе, у грамадскім транспарце...

Галоўная перавага "Дару" — яго сэнсавая нейтральнасць. Мінулі часы, калі ад дакументальнага твора чакалі дакладна "артыкуляванага" аўтарскага выказвання. Дакументалістыка Галіны Адамовіч прайшла цяжкі шлях ад кінапубліцыстыкі да чыстага cinema

verite. Аўтар не ўмешваецца ў падзеі, што адбываюцца на экране, толькі назірае за імі, дзякуючы выдатнаму аб'ектыву Тацяны Логінавай — класіка беларускай аператарскай школы, якая, што паказальна, апошнія гады працуе толькі ў дакументалістыцы і менавіта з Галінай Адамовіч. Персанажы стужкі існуюць у кадры абсалютна натуральна — гэта і з'яўляецца своеасаблівым фірмовым знакам творчага дуэта Адамовіч — Логінава. Дадзены эфект, на які звычайна не звяртае ўвагі глядач,

здабываецца тыднямі цяжкай працы, пад час якой здымачная група існуе побач з героямі. Колькасць знятага матэрыялу таксама мае значэнне: "у справу" пайшла толькі невялікая частка ад таго, што было зафіксавана ў Чэлябінску.

ванне шмат якіх вясковых жыхароў. Стужка апавядае пра старасць з усімі адпаведнымі прыкметамі, але ў выніку праслаўляе не заняпад, а неўміручае кола жыцця, што родніць яе з яшчэ адной стужкай Віктара Асюка з сімвалічнай назвай "Кола".

Але "Днюка" нельга лічыць фільмам, які адно апісвае побыт, — гэтая карціна носіць ярка падкрэслены экзістэнцыяльны характар, тым самым добра ўпісваючыся ў кантэкст сучаснага еўрапейскага кіно, і не толькі дакументальнага. Можна ўгадаць аўстрыйскага дакументаліста Ульрыху Зайдля і ўраджэнца Баранавічаў Сяргея Лазніцу, які цяпер жыве ў Германіі, а працуе ў Расіі і на Украіне: у стужках апошніх — таксама ярка выражаны экзістэнцыяльны момант, а героі — простыя сяляне або жыхары "спальных" раёнаў.

На фестывалі ў Кошыцы стужку з Беларусі сустракалі прыязна: беларусы — частыя ўдзельнікі конкурсу (праўда, ніколі раней не атрымлівалі вышэйшую ўзнагароду). "Днюка" ўразіла міжнароднае журы не толькі дакладнасцю абраных герояў і месца здымак (гэта было пазначана ў фармулёўцы Гран-пры). Адзін з членаў журы адзначыў, што стужка нагадвае паэму, а позірк аўтараў на сваіх герояў вылучаецца асаблівай шчырасцю і натуральнасцю кінаапавядання. Трэба дадаць, "Днюка" годна працягвае лінію аўтарскага кіно ў нацыянальнай дакументалістыцы, а яе маладых аўтараў, ужо вядомых спецыялістам і глядачам фестываляў, у тым ліку мінскага "Лістапада", па стужках "Фокусная адлегласць" і "Паэма веры", трэба залічыць у прафесіяналы. Разам з "Дарам" Галіны Адамовіч "Днюка" Андрэя Куцілы і Аляксандра Налівайкі з'яўляецца адным з лепшых дасягненняў айчыннага кіно ў гэтым годзе.

Антон СІДАРЭНКА
На здымках: кадры з фільмаў
"Дар" і "Днюка".

Адраджэнне і развіццё сяла: сацыякультурны зрээ

У свой час Кармянскі раён Гомельскай вобласці моцна пацярпеў ад катастрофы на Чарнобыльскай АЭС: пасля 1986 года тут было адселена, а пасля ліквідавана 29 населеных пунктаў, зменшылася колькасць як гарадскога, так і сельскага насельніцтва.

Натуральна, культурнае абслугоўванне жыхароў Кармяншчыны заўсёды знаходзіцца пад пільнай увагай як раённага, так і абласнога кіраўніцтва. У гэтым "К" пераканалася яшчэ два гады таму, калі нашы карэспандэнты наведвалі раён. Тады газета даволі падрабязна асвятліла стан устаноў культуры гарадскога пасёлка, а таксама шэрагу СДК у аграгарадках. Амаль усюды нашы карэспандэнты заспявалі рабочых з будаўнічых арганізацый: рамонт быў у самым разгары. Праца вялася згодна з дзяржаўнымі праграмамі адраджэння і развіцця сяла, развіцця малых і сярэдніх гарадскіх паселішчаў...

Сённяшні плён — відавочны: адрамантаваны цэнтральная бібліятэка гарадскога пасёлка, шэраг дамоў культуры і бібліятэк у аграгарадках, адкрыты раённы Мемарыяльны музей Панцеляймона Лепяшынскага ў вёсцы Літвінавічы.

Але з 2007 года доўжыцца і пакуль яшчэ не завяршыўся капітальны рамонт гарадскога Цэнтра культуры і дадугу: адрамантаваны толькі танцавальная зала і некалькі кабінетаў на другім паверсе. У чаканні будаўнікоў — гарпасялковая дзіцячая бібліятэка і дзіцячая школа мастацтваў. Слабая матэрыяльная база сталася, пэўна, і адной з прычын таго, што ў раёне не хапае шэрагу спецыялістаў, ёсць вакантныя месцы ў сельскіх дамах культуры.

Народ пытаецца і прапануе

У дождж кнігі не пачытаеш

І ў гарадскім пасёлку, і пад час паездкі па раёне пытаўся ў мясцовых жыхароў, як яны ацэньваюць стан культурнага асяроддзя сваіх паселішчаў. Натуральна, як набыткі, так і пэўныя праблемныя моманты развіцця культурнай сферы — навідавоку. Таму адказы людзей былі даволі канкрэтныя і закраналі разнастайныя бакі культурнага жыцця Кармяншчыны.

Святлана Сцяпаняўна, жыхарка г. п. Карма:

— Адрамантавалі Цэнтральную бібліятэку горада, што не можа не радаваць. А калі ж прыступяць да рамонту дзіцячай? Там хоць і прыгожа аздобленая тэрыторыя, і звонку бібліятэчны будынак выглядае нішто сабе, але ж у вялікі дождж працякае столь, падлога нахіленая, ды і даволі халодна ўзімку...

Яўген, студэнт-завочнік, жыхар г. п. Карма:

— Цягам ужо некалькіх гадоў ідзе рамонт нашага РЦКіД. Калі ён закончыцца? Аднавілі танцавальную залу, а да глядзельнай, як кажучы, рукі пакуль што не дайшлі. Ды і на другім паверсе рамонт ніяк не пачнецца...

Андрэй Сяргеевіч, настаўнік, г. п. Карма:

— У мяне, да прыкладу, вялікая трывога за будынак Дзіцячай школы мастацтваў. Набор сёлета вельмі вялікі, таму частка дзяцей вучыцца нават у будынку лазнева-аздараўленчага комплексу! А ўсё таму, што ў ДШМ не стае плошчаў. Ды і сам будынак школы не надта ўжо прыдатны для навучання: мала таго, што драўляны, пабудаваны яшчэ ў даваенны час, дык і пакой для заняткаў вельмі маленькія. Не хапае новых інструментаў, ды і настаўнікаў таксама. Калі ж вырашацца ўсе гэтыя праблемы?..

Сяргей і Мікалай, наведвальнікі гуртка "Асілак" Баравабудскага СДК:

— З задавальненнем ходзім у наш СДК, каб пазаймацца спортам. Але вось пытанне. Усе трэнажоры тут — самаробныя: іх зрабіў кіраўнік гуртка Георгій Цімашэнка. А ці можна набыць хоць адзін сапраўдны трэнажор? Ці бегавую дарожку або звычайную штангу? Упэўнены, хадзіла б больш хлопцаў сюды на заняткі. Ды і ў іншыя гурткі — таксама. Ці ж не ў гэтым галоўная функцыя СДК?..

У райвыканкамаўскай "лятуццы", зыніцыяванай "К", прынялі ўдзел намеснік старшыні Кармянскага раённага выканаўчага камітэта Таццяна ШЭХЦЕР і начальнік аддзела культуры Святлана КАЗЛОВА.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Таццяна Леанідаўна, якія задачы стаяць на парадку дня перад начальнікам аддзела культуры, перад культурнымі Кармяншчыны?

Таццяна ШЭХЦЕР:

— Галоўная наша задача — замацаваць на месцах маладых спецыялістаў як у гора-

дзе, так і на раёне. Трэба стварыць для іх усе ўмовы, павышаць адукацыйны ўзровень культуротнікаў. Ёсць раённая праграма "Кадры", якую рэалізоўваем. І калі параўноўваць з папярэднімі гадамі, у нас ужо большы працэнт спецыялістаў вучыцца ў вышэйшых і сярэдніх спецыяльных установах. Але трэба і надалей працаваць над вырашэннем кадравых праблемы. Без гэтага цяжка будзе ахапіць якасным культурным абслугоўваннем максімум насельніцтва, у першую чаргу — дзяцей, і рэалізаваць усё тое, што задумваем.

Святлана КАЗЛОВА:

— У 2005-м, калі я прыйшла на пасаду начальніка аддзела культуры, сітуацыя з кадрамі была нашмат горшая. Таму мы вырашылі зрабіць стаўку на сваіх, мясцовых. І за гэтую пяцігодку плён нашай працы навідавоку. Да нас прыязджаюць не толькі самі маладыя спецыялісты, а нават і разам з сем'ямі. Напрыклад, з Украіны да нас нядаўна прыбылі дзве сям'і, яны паспяхова працуюць у ДШМ. Выдзелілі ім жыллё.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Кватэрнае пытанне паранейшаму — адно з найактуальнейшых...

Святлана КАЗЛОВА:

— Так, і мы яго вырашаем. Дырэктар музея ў Літвінавічах, Ала Балыш, жыве ў калгасным доме, яшчэ адна спецыялістка з мясцовага СДК неўзабаве заселіцца ў аднапакаёвую кватэру. Увогуле, на раёне пытанне з жыллём амаль заўсёды вырашаецца.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— А ў гарадскім пасёлку? Ведаю, што інтэрната аддзел культуры не мае...

Таццяна ШЭХЦЕР:

— На маю думку, не кожны малады спецыяліст захаце жыць у інтэрнаце. У Карме ёсць два інтэрнаты мясцовых прадпрыемстваў. Можна размяшчаць спецыялістаў і там. Але

ўсё ж, пагаджуся, кадравая сітуацыя ў раёне далёкая ад ідэальнай.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Што мяркуеце рабіць? Пабываў у шэрагу устаноў культуры горада і раёна, пераканаўся, што не хапае акампаніятараў, харэографіў, духавікоў...

Святлана КАЗЛОВА:

— Так... Ёсць вакантныя месцы і ў СДК. Але мы летась заключылі дзевяць дагавораў, і пяць нашых мэтавікаў паступілі на завочнае навучанне. Лічу, гэта добры паказчык. У клубную сістэму сёлета прыйдуць два чалавекі. Вынік таксама неаблігі. Сёлета заключаем і дагаворы з чатырма чалавекімі — будучымі завочнікамі. А на дзённае аддзяленне па спецыяльнасці "харэограф" будуць паступаць два нашы хлопцы. Аляксандра Брылёва, наша кармянская "зорачка" — дыпламант леташняга VIII Міжнароднага фестывалю дзіцячай творчасці "Зямля пад белымі крыламі", стыпендыят спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі, — таксама будзе паступаць...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Магчыма, гэтыя захады і прынясуць плён. Але ж не вельмі добрая кадравая сітуацыя цягне за сабой, натуральна, і ланцужок іншых праблем. Да

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Пра "Луцу" неаднойчы пісала і "Культура": найвядомейшы калектыў. Але хацелася б, каб на Кармяншчыне былі і іншыя знакавыя ансамблі...

Святлана КАЗЛОВА:

— Наш гурт народных інструментаў пры ДШМ рыхтуецца займаць званне народнага. Таксама плануем падаць дакументы на прысваенне гэтага звання джазавому ансамблю "Гранд", які таксама дзейнічае пры школе мастацтваў.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Але і ў тых народных калектывах ёсць пэўныя праблемныя пытанні. Напрыклад, я размаўляў з удзельнікамі "Спадчыны", што працуюць пры РЦКіД: яны скардзіліся на тое, што ў іх толькі адзін баян, другі ж прыносіць з дому акампаніятар. Не хапае камплекта сцэнічных касцюмаў...

Святлана КАЗЛОВА:

— Баяны ў калектыву ёсць, але звычайныя, не для міжнародных канцэртных выступленняў. У нас, як, дарэчы, і ў іншых раёнах, існуе праблема з музычнымі інструментамі: калі казаць пра ДШМ, дык там каля 90 працэнтаў інструментаў зношаныя, цягам пятнаццаці гадоў яны не абнаўляліся. А касцюмы ў "Спадчыны" ёсць: набылі ім новы камплект у мінулым годзе. Праблема ў

Разблытаць мэтавай падрыхтоўкай ланцужок кадравых праблем

Жыллё ёсць.

Райвыканкамаўская "лятучка" з "К"

Будынак, у якім размяшчаецца Баравабудскі СДК і бібліятэка.

мы цяпер пабудавалі адзін пяціпавярховы дом для спецыялістаў сацыяльнай сферы — культуры, адукацыі, медыцыны, — да канца года ўзвядзем яшчэ адзін. Так што маладым культуротнікам у Карме будзе дзе жыць.

Святлана КАЗЛОВА:

— Не менш важнае пытанне для маладых спецыялістаў — грашовое. Абавязкова прэміруем сваіх супрацоўнікаў. На сяле існуе 25-працэнтная надбаўка. Да таго ж, калі культуротнік здымае пакой або кватэру ў горадзе, дык мы раз на тры месяцы выпісваем яму прэмію, якая цалкам пакрывае яго выдаткі на жыллё. І

прыкладу, з-за таго, што ў раёне не хапае добрых спецыялістаў, малавата ў вас і народных ансамбляў. Ведаю, што яшчэ год таму іх было толькі чатыры...

Святлана КАЗЛОВА:

— Сёлета народнымі сталі яшчэ два калектывы: "Землякі" Баравабудскага СДК і "Жывыя крыніцы" Ворнаўскага СДК. Таму цяпер у нас іх шэсць. Згодная, усё роўна вельмі мала. Увогуле, за гэтую працу мы ўзяліся толькі два гады таму. Вырашылі, што будзем браць не колькасцю, а якасцю. Напрыклад, наш вядомы калектыў "Луца" быў летась паспяховым удзельнікам абласных і рэспубліканскіх фестываляў.

іншым: у тых народных калектывах, якія атрымалі званне сёлета, увогуле няма сцэнічных строяў. Вось гэтым ансамблям патрэбна неадкладная дапамога. Плануем закупаць ім касцюмы ў другім паўгоддзі 2010-га.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Падаецца, менавіта з-за недахопу высакакласных спецыялістаў у Карме не праводзяцца і знакавыя канцэрты ды фестывалі або мерапрыемствы абласнога маштабу. Ці будзеце што-небудзь прадпрымаць у гэтым іміджавым накірунку?

Таццяна ШЭХЦЕР:

— На высокім узроўні праводзім мерапрыемствы раённага маштабу.

Святлана КАЗЛОВА:

— Летась адбыліся раённыя фестывалі: сельскай культуры "Жыве мая вёска", тэатральнай творчасці "Прэм'ера", ваенна-патрыятычнай песні "Вікторыя". А 27 чэрвеня будзем упершыню ладзіць фестываль шансона "Душа ў песні".

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— А чаму менавіта шансона? На маю думку, рэгіянальны фальклорны фестываль больш пасаваў бы вашаму раёну...

Таццяна ШЭХЦЕР:

— Падобныя фестывалі ўжо ёсць у іншых раёнах. А хацелася б стварыць нешта арыгінальнае, сваё, тое, чаго няма нідзе ў Беларусі. І наша ідэя зацікавіла прадстаўнікоў іншых раёнаў. Ужо падалі заяўкі ўдзельнікі са Жлобіна, Рагачова і нават з Краснаполля, што на Магілёўшчыне. Будзем вызначаць пераможцаў па двух намінацыях: эстрадная і аўтарская песня. Калі ўсё пройдзе добра, дык на наступны год правядзем у Карме ўжо абласны фестываль шансона.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Вырашэнне кадравага пытання немагчымае без добрай матэрыяльнай базы ўстаноў культу-

капітальна не рамантавалася — абыходзіліся толькі бягучым рамонтам. Можна ўявіць, якая пался дваццаці “безрамонтных” гадоў была матэрыяльная база клубаў і бібліятэк... І толькі дзякуючы дзяржаўным праграмам адраджэння і развіцця сяла і развіцця сярэдніх і малых гарадскіх паселішчаў мы змаглі актывізаваць працу як у гарадскім пасёлку, так і ва ўсім раёне.

Таццяна ШЭХЦЕР:

— Гэта планамерная і мэтанакіраваная работа. Да таго ж, бягучы год аб’яўлены годам якасці, таму імкнёмся, каб была якасць ва ўсім, у тым ліку — і ў матэрыяльнай базе ўстаноў культуры раёна. І большую ўвагу надаём менавіта

цавальную залу. Засталося яшчэ шмат працы: трэба давесці да ладу глядзельную залу і другі паверх установы культуры.

Таццяна ШЭХЦЕР:

— У якасці дадатнага прыкладу проста неабходна, на маю думку, прывесці і той факт, што летась мы рэарганізавалі Дзіцячую музычную школу ў Дзіцячую школу мастацтваў. Таксама ў 2009 адкрылі ў Кароцьках ды ў Літвінавічах філіялы ДШМ.

Святлана КАЗЛОВА:

— Рэарганізацыя ДМШ у ДШМ дазволіла нам адкрыць новыя харэаграфічныя класы, мастацкае аддзяленне, павялі-

Дэталі да агульнай карціны

Нават асілак пазайздросціць?

Сельскі дом культуры і бібліятэка ў аграгарадку “Баравая Буда” размешчаны ў адным будынку. І праблемныя кадравыя пытанні ў гэтай установе культуры адсутнічаюць: у СДК ёсць дырэктар і мастацкі кіраўнік, у бібліятэцы — загадчык. Прычым узначальваюць СДК і бібліятэку муж і жонка — Георгій і Таццяна Цімашэнкі.

нятку моладзь аграгарадка. Георгій Іванавіч сам зрабіў самаробныя трэнажоры, штангу, гантэлі, ператварыўшы такім чынам адзін з пакояў СДК у невялікую спартыўную залу. Цяпер адну са сцен дырэктар СДК абсталёўвае люстэркамі, каб усё было, як кажа Георгій Цімашэнка, не горш за тыя залы, дзе займаўся Арнольд Шварцэнгер.

Вельмі хацелася б і дырэктару, і тым хлопцам, якія займаюцца ў “Асілку” і з якімі мне давялося размаўляць, каб у іх з’явіліся яшчэ якія-небудзь трэнажоры. Але, як распавяла начальнік аддзела культуры Кармянскага райвыканкама Святлана Казлова, грошай для гэтага пакуль не прадугледжана.

У СДК працуе шэраг аб’яднаных “Гаспадынька”, “Асілак”, народны фальклорны калектывы “Землякі”, дзіцячы фальклорны калектывы “Вяснянкі” і некалькі гурткоў.

Зацікавіўся аб’яднаннем “Асілак”. У яго ўваходзяць 12 чалавек і кіруе імі Георгій Цімашэнка. Дырэктар СДК, які сам заўсёды з задавальненнем займаецца спортам, вырашыў прыахвоціць да любімага за-

Самаробныя гантэлі, зробленыя дырэктарам Баравабудскага СДК.

раць школы мастацтваў... Ці плануецца рамонту у ДШМ? Ці, можа, лепей знайсці іншы будынак пад школу мастацтваў, калі ў гарадскім пасёлку так шмат ахвотных вучыцца ў гэтай установе культуры?

Святлана КАЗЛОВА:

— Але дзверы ў Хізаўскім СДК ні на дзень не зачыняліся. Таму жыхары не пачуваюць сябе абдзеленымі ўвагай з боку нашых культуротнікаў. А пасля рамонту плануем стварыць у аграгарадку “Хізаў” спартыўна-культурны комплекс: там ёсць вялікая спартыўная зала, таму, думаю, нам гэта ўдасца.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ,
наш спецыяльны
карэспандэнт
Мінск — Кармянскі раён —
Мінск
Фота аўтара

На райвыканкамаўскай “лятуцы”: намеснік старшыні Кармянскага раённага выканаўчага камітэта Таццяна Шэхцер (справа) і начальнік аддзела культуры Святлана Казлова.

А навучаюць — у лазні?

ры горада і раёна. Малады спецыяліст, які прыедзе на Кармяншчыну, натуральна, найбольш плённа будзе працаваць у той установе культуры, дзе зроблены неабходны рамонт, ёсць усе патрэбныя інструменты і наладжана належнае тэхнічнае забеспячэнне. Але рамонтныя работы яшчэ не завершаны ў РЦКІД, у аграгарадках...

Святлана КАЗЛОВА:

— Скажу толькі адно: з 1985 па 2005 гады ні адна ўстанова культуры Кармяншчыны

сельскім установам культуры. Напрыклад, у Літвінавічах цяпер і філіял ДШМ, і раённы музей Панцеляймона Лепяшынскага ў адным будынку. Ладзім там экскурсіі для школьнікаў, абменныя з іншымі раёнамі выстаўкі. Зрабілі рамонт Цэнтральнай бібліятэкі Кармы, працягваем рамонт у галоўнай гарадской установе культуры.

Святлана КАЗЛОВА:

— Рамонт вядзём у РЦКІД з 2007 года. Зрабілі дах, замянілі дзверы і вокны, скончылі тан-

чыць, натуральна, і колькасць навучэнцаў. Цяпер у ДШМ займаецца каля 150 дзяцей, а калі лічыць разам з філіяламі, дык амаль 200. Філіялы будзем адкрываць і сёлета.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Але я пабываў у Кармянскай ДШМ: там маленькія класы, будынак — драўляны, яшчэ даваеннай пабудовы. Ды, наколькі ведаю, частка дзяцей займаецца ў будынку л а з н е в а - а з д р а ў л е н ч а г а комплексу, што знаходзіцца насуп-

рых. З пачатку года ўстанова культуры зарабіла ўжо больш за паўтара мільёны рублёў.

Даведацца пра тое, што ў Літвінавічах упершыню была адкрыта школа-камуна, або пра унікальны самавар канца XIX стагоддзя наведвальнікам дапаможа дырэктар установы — Ала Балыш. У 2001 годзе яна скончыла гістарычны факультэт Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Францыска Скарыны і працавала ў родным Чачэрску. Прайшла шлях ад музейнага супрацоўніка да дырэктара мясцовага музея. У 2008-м пераехала ў Літвінавічы. Ала Балыш — высакакласны спецыяліст, які да драбніц ведае ўсе нюансы сваёй справы. А экскурсія, якую яна праводзіць па музеі, настолькі захапляльная і цікавая, што нават самы патрабавальны наведвальнік застанеца задаволены.

Святлана КАЗЛОВА:

— Сапраўды, самае балючае пытанне ў сферы культуры Кармяншчыны — па ДШМ. Цяпер нам перадалі былы будынак ткацкай фабрыкі. Хутчэй за ўсё, менавіта там з цягам часу размесціцца школа мастацтваў. Распрацоўваем праектна-каштарысную дакументацыю на гэты аб’ект, напрыканцы кастрычніка плануем яе завяршыць. І ў далейшым спадзяёмся на абласное ўпраўленне культуры: можа, яно выдаткуе нам грошы хача б на тое, каб давесці да ладу дах будынка...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— А ці будзе рамантавацца будынак гарпасялковай дзіцячай бібліятэкі? Як мне распавядалі, пад час вялікага дажджу там працякае дах, зімой халодна...

Таццяна ШЭХЦЕР:

— Праектна-каштарысная дакументацыя на дзіцячую бібліятэку знаходзіцца ў стадыі распрацоўкі. Галоўнае для нас цяпер — адрамантаваць Дом культуры ў аграгарадку бягучага года “Лужок”. Грошы ўжо прыйшлі, і ўсе яны будуць асвоены. На жаль, ёсць у нас і незавершаны пераходны аб’ект у аграгарадку мінулага года “Хізаў”. Там патрэбна паўтара мільярда рублёў на рамонт СДК. Летась атрымалі 250 мільёнаў. Зрабілі там ацяпленне, бо яно сем гадоў не працавала. Адрамантавалі дах, сёлета плануем замяніць вокны.

Пасляслоўе да райвыканкамаўскай “лятуцы”

Наступны год — вырашальны

Намеснік начальніка ўпраўлення культуры Гомельскага аблвыканкама Павел ДУБАДЗЕЛ:

— Рамонтныя работы на аб’ектах культуры аграгарадкоў Кармянскага раёна ўжо прафінансаваны. Яны будуць праводзіцца ў адпаведнасці з наяўнай праектна-каштарыснай дакументацыяй.

Што да будынка Кармянскай дзіцячай школы мастацтваў, дык рамантаваць яго не мэтазгодна. Плануем аддаць пад ДШМ двухпавярховы будынак былога інтэрната мясцовай ткацкай фабрыкі. Праектна-каштарысная дакументацыя на рэканструкцыю рытуецца за кошт райвыканкама. Плануецца ўключыць фінансаванне рамонтных работ на гэтым аб’екце ў праект абласнога бюджэту на 2011 год.

Тое самае — і з будынкам раённага Цэнтра культуры і даду. Плануем ажыццявіць фінансаванне рамонтных работ на гэтым аб’екце ў наступным годзе.

Дэталі да агульнай карціны

Фонд для платных

Два гады таму “К” ужо распавядала пра аграгарадок “Літвінавічы”. У 2008 годзе тут распачынаўся рамонт аднаго з будынкаў, які планавалася аддаць пад раённы Мемарыяльны музей Панцеляймона Лепяшынскага — рэвалюцыянера і таленавітага педагога. І вось сёлета, 19 студзеня, ўстанова культуры адкрыла свае дзверы для наведвальнікаў.

Але засяроджу ўвагу на музейнай установе, дзе працуюць чатыры экспазіцыйныя залы: выставачная, этнаграфічная, краязнаўчая і мемарыяльная. У асноўным фондзе ўстановы — прыкладна дзве з паловай тысячы прадметаў, таму паглядзец сапраўды ёсць на што: тут можна завесці і паслухаць старадаўні патэфон, пагуляць у шахматы пачатку мінулага стагоддзя, убачыць арыгінальнае французскае выданне 200-гадовай даўніны пра вандроўку Кука...

Ахвотныя могуць за грошы сфатаграфавання каля бюста Леніна або помніка Панцеляймону Лепяшынскаму, замовіць гістарычную даведку, заказаць індывідуальную або групувую экскурсію... Кошт білета — 500 рублёў для школьнікаў, 1000 — для дарос-

У будынку, акрамя раённага музея, знаходзіцца таксама і філіял ДШМ, дзе навучаюцца 35 дзяцей у класах харэаграфіі, гітары і домры, фартэп’яна і баяна.

“Песня — гэта наша жыццё,” — так сцвярджаюць Марыя Анішчанка і Зінаіда Іваноўская — удзельніцы народнага ансамбля народнай музыкі і песні “Крынічанька” Палаца культуры горада Барань аддзела культуры Аршанскага гарвыканкама.

*Колькі буду ў свеце жыць,
Усё буду спяваці.
Песні ўнукам перадам,
Як мне калісьці — маці.*
Так жанчыны і жывуць, так і спяваюць.

Вячаслаў ШПАКОЎСкі, кіраўнік народнага ансамбля “Крынічанька” Палаца культуры г. Барань
На здымку: удзельніцы “Крынічанькі” Марыя Анішчанка і Зінаіда Іваноўская.

“Колькі буду ў свеце жыць...”

латы фонд нашай “Крынічанькі”. Яны вельмі добра ведаюць традыцыйныя святы ды абрады Аршаншчыны. Нездарма і нарадзіліся жанчыны на вялікія святы: у Марыі Палікарпаўны дзень нараджэння выпадае на Новы год, а ў

Зінаіды Максімаўны — на Дабравешчанне.

Удзельніцы “Крынічанькі” былі неаднаразовымі лаўрэатамі гарадскіх і абласных аглядаў-конкурсаў прыпеваў. Вось адна з іхніх прыпевак:

У выставачнай галерэі Палаца культуры горада Маладзечна адкрылася персанальная экспазіцыя мастачкі Інгі Буда “Вобраз жанчыны”.

“Незнаёмка” ў галерэі

Сушко адзначалі неардынарнае мысленне сваёй вучаніцы, яе ўменне маляваць па памяці.

У сваёй анатацыі да выстаўкі мастачка прызнаецца, як ёй карцела маляваць людзей. Экспазіцыя была падрыхтавана па выніках года

працы, і атрымалася яна проста выдатнай. Да таго ж, было прадстаўлена яшчэ адно захапленне Інгі — выраб лялек. Яны ў яе характарныя, непаўторныя.

Інзе ўласціва глыбокае пранікненне ў сутнасць характараў сваіх герояў, тонкі псіхалагізм. Партрэты жанчын — дакладныя і выразныя. Карціны “Маці свету”, “Загадкавая незнаёмка”, “Леначка”, “Маладая маці з дзіцем” наводзяць на глыбокі роздум аб сутнасці добра, крэўнасці, любові да людзей. Наступнай выстаўкай, па аб’яцанні Інгі Буда, павінна стаць серыя работ “Вобраз мужчыны”. Моканна палова маладзечанцаў — у чаканні...

Ларыса СЫСУН, Маладзечна

На здымках: работы Інгі Буда.

Творчасць таленавітай дзяўчыны вядомая землякам па калектывных выстаўках у Палацы культуры, Цэнтральнай раённай бібліятэцы імя М.Багдановіча, Мінскім абласным краязнаўчым музеі. На вернісажы настаўнікі Інгі па школе мастацтваў, кіраўнік студыі выяўленчага мастацтва Палаца культуры Галіна

“Светлячок” адкрыў майстэрню

Клуб эстэтычнага выхавання “Светлячок” Кіраўскай сельскай бібліятэкі адкрыў мастацкую майстэрню, якая працуе па пятніцах.

На чале творчага працэсу — кіраўнік-арганізатар, бібліятэкар Кацярына Дзенісенка. У свой час яна скончыла аддзяленне графікі

Віцебскай дзіцячай мастацкай школы № 1. Мастацкая майстэрня называецца “Лістападзікі”, паколькі менавіта ў гэтым месяцы ўзнікла ідэя стварэння такой бібліятэчна-творчай структуры.

Юныя мастакі штомесяц прадстаўляюць на суд чытачоў свае работы, выкананыя з пластыліну. Гэта дэкаратыўныя вазы, зробленыя па адмысловай тэхналогіі: бутэлек роз-

ных форм і памераў абляпляюцца пластылінам, упрыгожваюцца бісерам, ракавінкамі, крупамі, скуранымі і папяровымі кветкамі. У выніку атрымліваюцца арыгінальныя сувеніры, якія карыстаюцца ў вёсцы вялікай папулярнасцю.

Вольга ПАЛУНЧАНКА, загадчык бібліятэкі аграгарадка “Кіраўскі” Віцебскага раёна

Шляхамі Памяці вырашылі прайсці ўдзельнікі акцыі “Салдат, мы памятаем подзвіг твой” аддзела культуры Бярозаўскага райвыканкама.

У вёсцы Навое самадзейныя артысты выкарысталі ў якасці сцэны мясцовую краву.

Версіі касцюма

Рэспубліканскі семінар “Традыцыйны касцюм беларусаў у сучасным сацыякультурным асяроддзі: праблемы захавання, рэканструкцыі, стылізацыі” арганізаваў Інстытут павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў.

Менавіта работнікі культуры на месцах могуць паўплываць на тое, каб традыцыйны касцюм беларусаў у яго аўтэнтычным выглядзе ўвайшоў праз пэўны час у Спіс сусветнай нематэрыяльнай культурнай спадчыны. Эксперт ад Рэспублікі Беларусь у Міжрадавым камітэце UNESCO па ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны Ала Сташкевіч заклапочана тым, як змяняецца знешні выгляд нацыянальнага строю пад уплывам тых, хто бяздумна імкнецца зрабіць яго “сучасным”: “Неаднойчы назірала, як кіраўнікі танцавальных і вакальных калектываў прыносяць на зацвярджэнне ў Спіс спадчыны народныя касцюмы, аздобленыя люрэсам, бліскаўкамі... Можна ж змяняць знешні выгляд строю, не змяняючы сутнасці. На жаль, многія на гэта забываюцца”.

Дацэнт кафедры народнага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва БДУКІМ Людміла Дамнянкова адзначыла: для таго, каб

нацыянальны беларускі касцюм захоўваўся і развіваўся ў неабходным кірунку, патрэбна адукацыя для яго стваральнікаў. “Як правіла, прафесійныя беларускія калектывы маюць прыгожыя якасныя строі, а аматарскія вельмі часта не задумваюцца над тым, наколькі гэта прыныповава рэч. Іх кіраўнікі ствараюць адзёны, “падгледзеўшы” прыклады на рэгіянальных канцэртах”.

Як максімальна захаваць рэгіянальны касцюм без страт у якасці, як “апануць” мноства калектываў, удзельнікі якіх — рознага ўзросту? Пра свой удалы досвед раскажаў галоўны спецыяліст аддзела культуры Любанскага райвыканкама Сяргей Выскварка. Яго запрасілі да ўдзелу ў Міжнароднай канферэнцыі краін СНД па ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны, што адбудзецца вясной наступнага года ў Беларусі.

Пра сучасную стылізацыю сцэнічнага касцюма для прафесійных харэаграфічных калектываў Беларусі раскажаў на другі дзень канферэнцыі дацэнт кафедры касцюма і тэкстылю Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Юрый Піскун, які ўжо шмат гадоў супрацоўнічае з ансамблем “Харошкі”. Як “адаптаваць” традыцыйны нацыянальнага касцюма да сучаснага асяроддзя — на гэтую тэму выказваліся ўдзельнікі семінара на “круглым stole”.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

Наш голас у Балгарыі

Днямі ў Малай зале гарадскога Палаца культуры ў Барысаве адбыўся канцэрт народнай харавой капэлы “Светач” — дыпламанта фестывалю праваслаўных спеваў у Гродне і Мінску, міжнародных форуму духовнай музыкі “Магутны Божа” ў Магілёве.

Калектыв быў створаны ў 2001 годзе на базе Старабарыскаўскага сельскага дома культуры. Арганізатар і кіраўнік яго — выкладчык мясцовай Школы мастацтваў Ганна Храпка.

Цяпер у “Светачы” — 22 чалавекі. Гэта настаўнікі музычных школ, супрацоўнікі ўстаноў культуры Барыскаўшчыны.

З 2007 года капэлу ўзначальвае Аксана Задарожная. У калектыве прыйшлі новыя выканаўцы, распачалася актыў-

ная канцэртная дзейнасць. Рэпертуар калектыву вельмі разнастайны: гэта класіка, духоўныя творы, народная музыка, кампазіцыі сучасных аўтараў...

Капэла цесна супрацоўнічае з прыходам храма Святога дабравернага князя Дзмітрыя Данскога. Вось чаму праграму канцэрта адкрыў трапар гэтаму святому. Далей прысутныя пачулі розныя спевы і малітвы ў апрацоўцы вядомых рускіх кампазітараў.

Днямі калектыву выправіўся ў Балгарыю, дзе прадстаўляе Барыскаўшчыну і Беларусь на Міжнародным фэсце праваслаўнай музыкі “Святая Багародзіца годная ёсць”.

Анатоль МАЗГОЎ Барысаў

На здымку: на сцэне народная харавая капэла “Светач”. Фота аўтара

Сярод бэзавай завеі...

Ініцыявала яе цэнтралізаваная бібліятэчная сістэма. Бібліятэкары распрацавалі сцэнарый віртуальнай літаратурна-музычнай кампазіцыі “Прыйдзі да Вечнага агню” (матэрыял ёсць і на электронным носьбіце), творча ўвасобленай удзельнікамі літаратурна-паэтычнай групы. У яе складзе — чыталнікі-дэкламаты Жанна Дырул, Аляксандра Шындыч, Вольга Віскова, Ганна Шульган, вядучыя Кацярына Ляўковіч і Галіна Крывапуста, а таксама і выканальніцкая група народнага хору народнай песні “Вінец” Равяціцкага СДК пад кіраўніцтвам Тамары Каспярыч.

Культработнікі на бібліобусе наведвалі жыхароў вёск Галавіцкія, На-

вое, Совіна. Усюды сабралася шмат людзей. Загэда аб мерапрыемстве ім абвясціла бібліятэкар аўтакніжніца Галіна Крывапуста, якая гэтымі маршрутамі рэгулярна дастаўляе на сельніцтва літаратуру, бо ў названых вёсках няма стацыянарных устаноў культуры.

Сустрэчы растрывожылі душы, памяць... Сярод цішыні, пад купалам сіняга неба, сярод бэзавай завеі гучалі рэквіемныя радкі паэзіі...

Акцыя доўжыцца. Наступны маршрут бібліобуса праляжа праз аддаленыя вёскі — Мінкі, Галіцы.

Ала ДРАГАН, загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу Бярозаўскай ЦСБ

Родныя і ўдава заслужанага дзеяча культуры Беларусі Анатоля ШАГАВА выказваюць падзяку ўсім, хто аказаў падтрымку і выказаў спачуванне ў сувязі з яго смерцю.

Які раз пераконваюся: бываюць у жыцці абсалютна выпадковыя — невыпадковыя сустрэчы. І яшчэ раз упэўніваюся: ёсць і будучы ў нашым жыцці генетычна закладзеныя за некалькі пакаленняў святыя дні, калі мы, незалежна ад узростаў і межаў, імкнёмся быць разам. Сярод іх адной з найярчэйшых пуцяводных зорак — Дзень Перамогі. І зусім побач з гэтай датай у календары — 22 чэрвеня, дзень нашай Памяці аб ахвярах Вялікай Айчыннай вайны і дзень нашага слаўлення мужнасці — мужнасці абаронцаў Брэсцкай крэпасці... Напярэдадні ж святкавання 65-й гадавіны Перамогі, 8 мая, на пляцоўцы каля стэлы “Мінск — горад-герой” зракавая памяць выразна зафіксавала вобраз чалавека з прафесійнай фотакамерай, што старанна “занатоўваў” моманты канцэрта Беларускага дзяржаўнага ансамбля “Песняры”. “Мусіць, калега-журналіст”, — падумалася мне тады. І якім жа было маё здзіўленне, калі сустрэўся не толькі з Яўгенам Аверыным — так клічуць таго незнаёмца, — але і з ягоным сябрам Ігарам Есвейнам акурат... у рэдакцыі “Культуры”.

Яўген Аверын і Ігар Есвейн.

мой стан! Гатовы быў колькі заўгодна сутак адсядзець на “губе”, але... Абавязак перад Радзімай аказаўся вышэйшы! (Усміхаецца.) Дарэчы, на маю крыўду, канцэрт з праграмай амаль цалкам выпалі на маю службу ў арміі, таму пабачыць іх так і не давялося. Па праўдзе, дагэтуль шкадую. На жаль, і відэазапісы з канцэртамі паводле цыкла, апрача вядомага фільма Сяргея Лук’янычука, не вядомы...

“Зачапілі” гнуткай кружэлкай

І: — У мяне асабіста ёсць два вытокі ўспрыняцця творчасці “Песняроў”. Першае жывое “знаёмства” — канцэрт у 1979-м, калі яны прыехалі ў Екацерынбург з “Гусляром”. Памятаю сваё — трынаццацігадовага хлапчука — непаўторнае ўражанне. У другім аддзяленні былі песні з календарна-абрадавай праграмы і творы савецкіх кампазітараў.

А “зачапілі” мяне “Песняры” ў дзяцінстве. Пачалося ўсё з гнуткай кружэлкі, якая з’явілася ў суседзях. Акурат год 1971-ы, можа, пачатак 1972-га. Там гучалі “Нашто бабе агарод”, “І туды гара, і сюды гара”, “Каханне”. Мне было чатыры гады. У суседзях пасля гучалі “Самацветы”, “Арэра”, а я застаўся верны “Песнярам”. Пасля набыў і дыскі-гіганты, а там пачаў “адукоўваць” сяброў у двары, аднакласнікаў. Памятаю, нават вечар правёў тэматычны. Тады, здавалася б, усё гэта прайшло міма вушэй аднакласнікаў. А сёння тэлефануюць, як толькі “Песняроў” па тэлебачанні паказваюць.

Я: — Гэта, вядома ж, не значыць, што мы слухалі на той час выключна адных “Песняроў”...

І: — Я да заканчэння школы слухаў толькі іх. На базісе “Песняроў” у мяне сфарміраваўся густ па вакале, па музыцы. Зрэшты, і цяпер многае ацэньваю з пазіцыі высокага прафесіяналізму ансамбля...

Мы гутарылі пра Беларусь і “Песняроў” доўга. З дыскурсу Ігара Есвейна слыхых выхапіў, як той называе свайго сябра: на рускай мове ён звяртаецца не “Жэня”, а менавіта “Яўген”. Калі ж выключыў дыктафон і падарыў гасцям рэдакцыі спецыяльны выпуск “К” на рускай мове, дык Ігар сказаў: “Лепш дайце пару нумароў на беларускай мове: мне і маім родным вельмі падабаецца чытаць на ёй. Дарэчы, карані ж мае — з Гомельшчыны, дзе жылі продкі па бацьку — выселеныя некалі немцы...”. Ці не водгук тых крэўных сувязей з Беларуссю выхапіў некалі слыхам чатырохгадовага дзіцяці песняроўскай “І туды гара, і сюды гара” ды “Каханне”?.. Ці не яго працягам — і сёлетняя паездка на Дзень Перамогі ў Мінск? А горад, думаецца, чарговым разам пацвярджае свой іміджавы статус для сваіх гасцей і для нас, мінчан.

Занатаваў Сяргей ТРАФІЛАЎ

Золата і ружы “Песняроў”

Абодва яны прыехалі з расійскага Екацерынбурга, наведальні магілу Уладзіміра Мулявіна, Музей Песняра, цягам некалькіх дзён у Мінску здымалі кватэру на сталічным бульвары імя нашага слаўтага музыканта... Мяркую, вы здагадаліся, што такім вострым выпадковым чынам я сустрэўся з прыхільнікамі нашых легендарных “Песняроў”. Прычым прыхільнікамі “са стажам”.

“Але ж, мяркуючы па ўзросце, вазь фанакі шлях распачынаецца, мусіць, недзе ў перыяд “залатога складу” ансамбля”, — заўважаю суразмоўцам. “Што да мяне, дык я захапіўся з першай кружэлкі. Таму мая прыхільнасць да музыкі “Песняроў” — амаль яе пагодак”, — парыруе Ігар і распавядае, распавядае, распавядае... Пра фанакію “прэс-кнігу” з беларускімі арнамантамі, пра мулявінскі Уралмаш, пра першыя набытыя пласцінкі, пра сваю захопленасць нашым легендарным калектывам, калі ўжо на акрэсліць пэўнымі творчымі вяршынямі яе рамкі, — ад “Ружы цвету” да “Чырвонай ружы”... А найперш — пра тое, чаму сустрэў Дзень Перамогі разам з сябрам менавіта ў Беларусі.

Зусім іншае свята

Ігар: — Праўдзівыя словы ў вас тут у загалуюку напісаны: “Зямля тут — святая” — кажа расійскі бізнесмен Ігар Есвейн, гартаючы нумар “К” да 9 мая. — Я наогул пяты ці шосты раз у Беларусі, пачынаючы з 2003-га. А сёлета ўсё ніяк не мог выправіцца. Думаў прыехаць у студзені — на чарговы ўгодкі Уладзіміра Мулявіна, а ўжо ў красавіку нам з Жэнем прыйшла думка ажыццявіць маю даўнюю мару: пабываць на Дзень Перамогі ў Беларусі, на той зямлі, якая спаўна адчула ўсе боль і горыч ваеннага ліхалецця, але выстаяла, перамагла і адрадылася.

Яўген: — “Тут гэтае свята — зусім іншае”, — пераконваў мяне Ігар...

І: — І тады я рабіў гэта не выпадкова. Мяркую, цяпер ты і сам у тым пераканаўся. Вельмі хацелася адчуць свята Дня Перамогі на беларускай зямлі. Я бачу найперш вашы беражлівыя адносіны да гэтай даты і адчуваю народную Памяць. А на ваенным парадзе на зіраў за маладой сямейнай парай, што глядзелі побач з намі на гэтае дзейства. Па іх шчырай, неспрэчнай рэакцыі ўпэўніўся яшчэ раз у асаблівым стаўленні беларусаў да Дня Перамогі.

Я: — А далей мой шлях пралягае ў Брэсцкую крэпасць, да сцен якой хочацца проста дакрануцца. У маім асацыятыўным шэрагу са словамі “Дзень Перамогі” заўжды паўставала знакамітая цытада. Гэта свята, першы фарпост і помнік мужнасці. (Адрозназначу: праз дзень, пасля паездкі ў мемарыяльны комплекс, Яўген патэлефанаваў у рэдакцыю і падзяліўся сваімі ўражаннямі. Галоўнымі словамі ў ягоным расповедзе пра ўбачанае былі “захапляльна”, “непаўторна”, “уражальна”, “велічна”. — С.Т.)

Ігар Есвейн у час аднаго з прыездаў у Мінск з “песнярамі” розных гадоў: заслужанымі артыстамі Беларусі Анатолям Кашапаравым і Уладзімірам Ткачэнкам, а таксама з Віктарам Малчанавым.

Гэты карунак — з Мулявіна. А той?

І: — Як і ў кожнага прыхільніка, у мяне — свая калекцыя дарагіх мне артэфактаў, звязаных з дадзеным выпадку, з ансамблем “Песняры”. Гэта калекцыя канвертаў ад пласцінак і плакатаў з аўтографамі ўдзельнікаў калектыву, а таксама альбом выразак з прэсы. На кожнай старонцы апошняга я маляваў беларускі арнамент. У маёй бабулі былі льняныя фіранкі, з якіх я і капіраваў той або іншы пасаг. Калі ж у пэўны момант узору на іх “скончыліся”, дык я звярнуў увагу на касцюмы ўдзельнікаў ансамбля з выявы на трэцяй кружэлцы. Адзін арнамент узяў з касцюма Мулявіна, другі — з Баркевіча... Вось такім чынам і напэўнаў свой эксклюзіўны “прэс-book”, як казалі б цяпер...

ваць 9 мая ў Мінску? Прынамсі, праграма “Праз усю вайну” дакладна сыграла сваю ролю ў гэтым жаданні...

“Абышлося, канешне, без гаўптвахты...”

І: — Я сябе адношу да сур’ёзных слухачоў ансамбля. І крэда Мулявіна “гадаваць слухача”, рабіць так, каб ён дацягваўся да планкі, якую ставяць “Песняры”, у поўнай меры адбілася на маім лёсе. Я пад гэтую праграму “патрапіў”, я рос. І ўспрыняў, гэтак жа, як на гадоў пяць раней “Гусляра”. Глыбокім зместам узялі і песні з праграмы “Праз усю вайну”. А тое ж “Возвращение” можна смела ставіць у адзін шэраг — сэнсавы і музычны — з такімі песнямі шэдэўрамі ансамбля, як “Спадчына”, “Завушніцы”, “Крык птушкі”. Ды і ўся праграма — перліны! Па му-

зыцы і паэзіі “Праз усю вайну” — найлепшы, на маю думку, з цыклаў “Песняроў”.

Цікавая гісторыя. На канцэрты з гэтай праграмы я так і не трапіў, бо служыў у арміі. Мая частка знаходзілася ў Ленінградскай вобласці, а “Песняры” прыехалі ў сам Ленінград. І што вы думаеце? У дзень канцэрта для мяне не знайшлі ніводнага звальнення ва ўсёй часці! Уявіце

На Уралмашы

І: — Для многіх екацерынбурцаў і сёння з’яўляецца адкрыццём, што Уладзімір Мулявін — ураджэнец нашага горада. Для мяне гэта стала новым фактам у 1982-м. Хацелася б, каб згадвалі ягонае імя і творчасць часцей. Так, ёсць мемарыяльная шыльда на Уралмашы, дзе, прынамсі, якраз-такі амаль кожны ведае пра паходжанне адсюль галоўнага Песняра. Ды толькі тое — украіна нашага горада.

Я: — Затое там, у гэтым раёне, — развітыя магутныя роднасныя і сяброўскія сувязі. Распавяду вось якую гісторыю: зусім нядаўна пазнаёміўся з аднакласніцай Уладзіміра Мулявіна, а яна паказала мне здымак свайго пятага ці шостага класа, дзе ў шэрагах дзяцей — і будучы музыкант. Я, дарэчы, зрабіў копію фота і перадаў у Музей артыста ў Мінску. Дык вось, некалі пад час гастролей “Песняроў” па нашых мясцінах гэтая жанчына падышла да Мулявіна за кулісы, паказала яму здымак і спытала: “Ну што, пазнаў?” Той паглядзеў, заўсміхаўся і адказаў: “Пазнаў!” Ён пакінуў на здымку аўтограф і запрасіў падысці пасля выступлення, ды яна не пайшла: маўляў, гэта ж — Мулявін...

І: — А калі я ў 2007-м прывёз копію фота ў Музей Песняра і распавёў гісторыю ягонай дацэ Марыне, дык яна сказала: “А бацька яе чакаў...”

Я: — Што да ўшанавання памяці Мулявіна, хацелася б, каб дошка ў яго гонар з’явілася і на вучылішчы, дзе вучыўся музыкант, і, магчыма, у назве адной з вуліц...

І: — А калі я ў 2007-м прывёз копію фота ў Музей Песняра і распавёў гісторыю ягонай дацэ Марыне, дык яна сказала: “А бацька яе чакаў...”

Я: — Што да ўшанавання памяці Мулявіна, хацелася б, каб дошка ў яго гонар з’явілася і на вучылішчы, дзе вучыўся музыкант, і, магчыма, у назве адной з вуліц...

І: — А калі я ў 2007-м прывёз копію фота ў Музей Песняра і распавёў гісторыю ягонай дацэ Марыне, дык яна сказала: “А бацька яе чакаў...”

Я: — Што да ўшанавання памяці Мулявіна, хацелася б, каб дошка ў яго гонар з’явілася і на вучылішчы, дзе вучыўся музыкант, і, магчыма, у назве адной з вуліц...

На здымку: мемарыяльная дошка Уладзіміра Мулявіна ў Екацерынбургу.

Забавы ў Дзядзілавічах

Садова-паркавае мастацтва старажытных сядзіб Беларусі — каштоўная частка нацыянальнай спадчыны. Яна дэманструе высокі ўзровень і цесныя ўзаемасувязі з культурай Еўропы. На нашых землях былі прадстаўлены сады вядомых еўрапейскіх гісторыка-культурных стыляў — рэнесансу, барока, класіцызму, пейзажных сады ракако і рамантызму, асновы якіх былі закладзены нацыянальнымі школамі Італіі, Францыі, Галандыі і Англіі.

Адзін з найбольш яркіх этапаў развіцця садова-паркавага мастацтва — апошнія дзесяцігоддзі XVIII ст., калі на Беларусі пачалося актыўнае распаўсюджванне новай паркавай сістэмы — англійскай пейзажнай. Пры гэтым працягвалі захоўвацца папярэднія кампаненты рэгулярнай планіроўкі, і ўсё гэта сумяшчалася з элементамі, уласцівымі эпосе ракако: забавляльнасцю і інтэлігентнасцю.

Да нашых дзён ад паркаў той эпохі захаваліся невялікія фрагменты, а асноўную інфармацыю пра іх прадстаўляюць пераважна пісьмовыя крыніцы. Адна з такіх — вопіс маёмасці сядзібы Дзядзілавічы Мінскага павета канца XVIII ст. У ім падрабязна апісваецца арганізацыя сядзібнага агарода (саду), характэрнай рысай якога было спалучэнне садовых і агародных элементаў пры перавазе апошніх, а таксама арганізацыя па прынцыпах садова-паркавага мастацтва.

Паказальна, што цесна звязанае з архітэктурай паркавае мастацтва ахапіла і арганізацыю садоў ды агародаў. Ад сядзібнага комплексу да агарода шлях ішоў праз дзве бра-

мы — папулярныя з эпохі барока тыпы ўрачыстых пабудов, якія ўстойліва бытавалі ў беларускіх сядзібных і парках яшчэ і ў XIX ст. Планіроўка агарода была рэгулярная, алейная, “вулічная”, па ягоных краях сістэмна размяшчаліся дэкарэтыўныя або ўласна агародныя расліны. Сам жа ён быў абнесены парканам і штыкетнікам, а ў кампазіцыйным цэнтры алей размяшчаліся будынкі для адпачынку і гульні. Папулярнасць гэтых будынкаў мае доўгую гісторыю, і ўзыходзіць да ідэі забавляльнасці стылю барока, што было пашырана ў часы ракако. У XVIII ст. сярод шляхты было папулярным слова “забава” — гэтак называлі чытанне, вольнае баўленне часу, гульню. Сама ідэя забавляльнасці стала знакавай для культур барока і ракако, вызначыла

Макеты альтанак і сядзібна-паркавы комплекс Тышкевічаў каля Дзядзілавічаў.

стылістыку побыту, жыцця ў цэлым, што знайшло адлюстраванне і ў садова-паркавым аздабленні беларускіх маёнткаў.

На першай алеі сядзібы Дзядзілавічы размяшчалася папулярная тут яшчэ з эпохі класіцызму і арганізацыі рэгулярнага парку альтанка, ці, дакладней, ратонда, у цэнтры якой была калона з вазай, вакол ратонды — чатыры лаўкі. З’яўленне ў парках калон, ваз, абеліскаў, памятных дошак, якія маглі мець мемарыяльны, сімвалічны, культывы характар, — вы-

разная рыса пейзажных паркаў часоў рамантызму. З двух бакоў алея была сіметрычна аформлена чатырма “кватэрамі” — магчыма, аналагами галандскіх “кабінетаў” або баскетаў англійскага і французскага ўзораў: па два з кожнага боку, адзін насупраць другога, яны былі абсаджаны яблынямі ды ліпамі.

Уздоўж так званых “кватэр” сядзілі цукровую моркву і лаванду, а трохі наводдаль — спаржу. Далей ішла абсаджаная ліпамі “аркадная” (названая, верагодна, па форме, што ўтваралі дрэвы) вуліца, на якой была кеглярня — будынак для гульні ў кеглі, з альтанкай. Апошняя была пакрыта гонтам і мела фрамугу. Паводле вопісу, у альтанцы была размешчана драўляная пафарбаваная жаночая скульптура. Да таго ж, у

комплекс уваходзілі памост з дошак для пускання шароў і доўгая шэфляда з замком для іх захоўвання.

Гульня ў кеглі — старажытная забава пераважна гараджан, рамеснікаў, салдатаў войска Рэчы Паспалітай. Таксама ў яе гулялі ў каталіцкіх кляштарх і пры піцейных дамах, што павышала іх прыбытковасць. Удзельнічалі звычайна чатыры або шэсць чалавек: два на два або тры на тры. Шары кідалі адзін за адным па тры разы; вельмі істотным было збіць кеглю “кароль”. На “гульцоў” рабілі стаўкі. Тым, хто абслугоўвалі іх, бралі таксама па грошу за партыю. Увогуле, кеглі лічыліся, побач з фішкамі, касцямі і картамі, азартнай, “шулерскай” гульні, якая магла даць істотны прыбытак і на якой спецыялізаваліся прафесійныя гульцы, каго звычайна ведалі і не надта імкнуліся запрашаць у свае кампаніі, а калі гэта здаралася, дык гульня магла скончыцца сваркай і бойкай на шаблях. Самі кеглі былі алхвовыя, грабавыя.

Як і ў сядзібна-паркавым мастацтве, у шляхецкіх маёнтках кеглярні (нахіл іх дошак быў невялікім) традыцыйна рабіліся ў агародах. Непадалёк ад іх размяшчаліся арэлі, а за імі — вялікая “кватэра” з дрэвамі, сярод якіх было восем яблынь. Далей ішлі “паркавыя вулачкі” з “кватэрамі”, за імі — вялікая “агрэставая” вуліца са спецыяльным будынкам з чатырма вокнамі, з прыстасаваннямі для пасадкі, расадай для агуркоў. Меліся таксама дзве “ружовыя” — з высаджанымі ружамі — вуліцы. Яшчэ адна вялікая вуліца мела альтанку з чатырма лаўкамі. Замыкала комплекс вуліца, дзе праз падвоеныя дзверы быў выхад да парнікоў, а з іх ішлі дзверы на фальваркавы агарод.

Ігар ВУГЛІК,
кандыдат гістарычных навук

Апокрыфы, “Кніга Адама” і таямніцы старадаўніх рукапісаў

Татары на беларускіх землях пасяліліся яшчэ ў часы Сярэднявечча. Між іншым, татарскія воіны лічыліся ці не аднымі з найлепшых у харугвах Вялікага княства Літоўскага ў Грынвальдскай бітве. Як сведчаць гісторыкі, старадаўнія нямецкія хронікі называюць надзвычай вялікую колькасць татар на баку Вітаўта: каля 20 — 40 тысяч. Пры гэтым адзначаецца, што вялікі магістр Ульрых фон Юнгінген загінуў у бітве менавіта ад рукі татарскага воіна Багардзіна.

Адной з самых яркіх старонак культурнай спадчыны татараў на Беларусі з’яўляюцца іх рукапісныя помнікі. Кнігі, напісаныя на беларускай мове арабскім пісьмом, ствараліся пачынаючы з XVI ст., паколькі большасць татараў Вялікага княства Літоўскага на той час ужо не маглі свабодна карыстацца цюркскай мовай і для захавання сваёй рэлігіі вымушаны былі перакласці Каран ды іншыя мусульманскія творы на мову, пашыраную ў той мясцовасці, дзе яны жылі.

Як сведчаць даследчыкі татарскіх рукапісаў, у гэтых тэкстах адлюстравалася беларуская лексіка, марфалогія, сінтаксіс. Таксама з дапамогай арабскай графікі дакладна перадаваліся і некаторыя асаблівасці фанетыкі нашай мовы. Вывучэнне ж гэтых надзвычай цікавых рукапісаў пачалося яшчэ ў XIX ст. прафесарам Пецярбургскага ўніверсітэта А.Мухлінскім. Але калі ў XIX — пачатку XX стст. шмат публікацый было прысвечана менавіта гісторыі татараў ВКЛ, збіраўся каштоўны матэрыял, то з другой паловы мінулага стагоддзя пачалося вывучэнне ўжо непазрэдна тэкстаў рукапісаў, іх публікацыя. У апошнія гады падобныя даследаванні, відавочна, актывізаваліся. Сведчаннем таму — і новая кніга кандыдата філалагічных навук Міхаіла Тарэлікі і кандыдата філасофскіх навук Ірыны Сынковай “Адкуль пайшлі ідалы: помнікі рэлігійна-палемічнай літаратуры з рукапіснай спадчыны татараў Вялікага княства Літоўскага”. З нагоды яе прэзентацыі ў Цэнтральнай навуковай бібліятэцы імя Якуба Кола-

са была падрыхтавана выстаўка “Рукапісная спадчына татараў Вялікага княства Літоўскага”, дзе прадстаўлены 95 дакументаў з фондаў аддзела рэдкіх кніг і рукапісаў, у тым ліку 15 арабаграфічных рукапісаў з тэкстамі на беларускай і польскай мовах.

Па словах Міхаіла Тарэлікі, на сённяшні дзень вядома пра існаванне амаль 300 рукапісаў татар ВКЛ. Пры гэтым, толькі на Беларусі ў дзяржаўных сховішчах ёсць паўсотні падобных адзінак захавання, кожная з якіх мае велізарнае навуковае значэнне, у тым ліку і той рукапіс, што склаў аснову новай кнігі беларускіх вучоных.

Але чаму яна мае такую дзіўную назву, і навошта ў творах мусульманскіх пісьменнікаў ідзе размова пра ідалаў? Як патлумачыла сааўтар, кандыдат філалагічных навук Ірына Сынкова, назву “Адкуль пайшлі ідалы...” можна лічыць назвай даследаванага зборніка, але гэта ўсяго толькі першы радок першага твора. Вельмі часта на Усходзе кнігі пазначаліся менавіта па першым радку. Па гэтым жа шляху пайшлі і стваральнікі выдання. Але яго назва — не выпадковая фраза, а пытанне, звязанае з тэмай усяго зборніка. Яно ключовае і вызначае агульны кірунак разважанняў усіх чатырох твораў, што складаюць том, бо толькі прачытаўшы іх можна даведацца, пра якіх ідалаў ідзе гаворка і адкуль яны пайшлі.

Як адзначыў Міхаіл Тарэліка, зборнік вылучаецца арыгінальнасцю як паводле зместу, так і паводле жанру, бо унікальныя тэксты, сабраныя ў ім, больш нідзе не сустракаюцца, і ўвогуле, рэлігійна-палемічны творы такога памеру — даволі рэдкая з’ява. Сярод галоўных асаблівасцей тэкстаў — і тое, што абраныя для даследавання творы змяшчаюць шматлікія каментарыі, а кожны з чатырох тэкстаў мае свайго аўтара, які быў добра знаёмы з тагачаснай еўрапейскай рэлігійнай літаратурай. Сёння нават цяжка ўявіць татарына пачатку XVII ст., што добра ведаў “Біблію” Сымона Буднага і быў выдатна знаёмы з рэлігійна-палемічнай літаратурай іншых канфесій...

На думку Ірыны Сынковай, магчыма, невядома для нас аўтары тэкстаў атрымлівалі пэўныя веды пад час адкрытых тэалагічных дыскусій, якія паўсюдна тады праходзілі, і дзе мусульмане маглі прысутнічаць. Таксама не выключана, што пэўныя факты бы-

лі засвоены ў дыспутах з прадстаўнікамі розных веравызнанняў, бо некаторыя паралелі ў каментарыях да асобных частак Бібліі можна адшукаць у іудзейскіх, караіміскіх і арыянскіх тэкстах.

Старонкі з рукапіснага зборніка XVII ст.

Міхаіл Тарэліка падкрэсліў, што разгаданы яшчэ далёка не ўсе загадкі гэтых тэкстаў. Ёсць сюжэты, факты, паралелі да якіх пакуль не знойдзена ў іншых пісьмовых крыніцах, у тым ліку хрысціянскіх, іудзейскіх і мусульманскіх. У той жа час, выяўлены некаторыя апакрыфічныя крыніцы. Напрыклад, у адным з твораў згадваецца 40-дзёны пост Адама ў Іарданіі. У Бібліі такі факт не сустракаецца, але даследчыкі выявілі, што ў часы Сярэднявечча па Еўропе блукаў лацінамоўны апокрыф пад такімі назвамі, як “Кніга Адама” або “Жыццё Адама і Евы”. У XVI ст. гэты твор пераклалі на польскую мову, і такім чынам ён быў засвоены татарскім аўтарам.

Тэксты кнігі яшчэ раз сцвярджаюць пра тое, што на пачатку XVII ст. на Беларусі існавала інтэлектуальная эліта, адукаваны спой татар-мусульманскай грамады. Але пакуль застаецца без адказа пытанне, як мусульмане маглі атрымаць такую надзвычай якасную адукацыю, якая на той час з’яўлялася строга канфесійнай.

Сёння для вучоных актуальнае пытанне: як тыя рукапісы, што захоўваюцца ў сем’ях, не зніклі? Час імкліва бяжыць, і калі яшчэ літаральна некалькі гадоў таму былі людзі, якія збіралі і перапісвалі гэтыя кнігі, то цяпер, як перакананы даследчыкі, важкім крокам мусіць стаць Зводны каталог рукапісаў татараў ВКЛ з дзяржаўных кнігазбораў, што павінен быць завершаны да канца гэтага года.

К.А.

Чарговым крокам у справе вяртання вывезеных у час Вялікай Айчыннай вайны з тэрыторыі нашай краіны каштоўнасцей стала перадача 500 выданняў з фондаў Свабоднага ўніверсітэта Берліна Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі.

Першыя дысертацыі

Гэтая ініцыятыва ажыццявілася пры падтрымцы Пасольства Федэратыўнай Рэспублікі Германія ў Рэспубліцы Беларусь і асабіста кіраўніка дыпламатычнай місіі — Гебхарда Вайса.

Урачыстая перадача нашай краіне Батанічным садам і Батанічным музеем Свабоднага ўніверсітэта Берліна кнігі і часопісаў, выдадзеных на лацінскай, нямецкай, французскай, рускай, беларускай і ўкраінскай мовах напрыканцы XIX — на пачатку XX стст., адбылася ў сценах Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі. Першапачаткова выданні знаходзіліся ў навуковых бібліятэках Беларусі, у тым ліку Горацкай сельскагаспадарчай акадэміі.

Як адзначыў на цырымоніі перадачы выданняў намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Тадэуш Стружэцкі, гэты акт добрай волі — важны сігнал для іншых краін, дзе захоўваюцца незаконна вывезеныя беларускія каштоўнасці, а таму ініцыятыва Пасольства Федэратыўнай Рэспублікі Германія заслугоўвае спой удзячнасці і будзе спрыяць актывізацыі больш цеснага супрацоўніцтва і добрасуседскіх адносін.

Па словах дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Рамана Матульскага, лёс многіх кніжных збораў Беларусі надзвычай трагічны, за мінулыя стагоддзі было шмат страчана і знішчана, таму перададзеныя калекцыі з’яўляюцца вялікай каштоўнасцю. Тым больш, упершыню за доўгі час фонды бібліятэкі папоўніліся унікальнымі дакументамі, што адлюстроўваюць частку нашай гісторыі. Сярод іх — і першыя дысертацыі нашай сельскагаспадарчай акадэміі, а таксама Гідраграфічны атлас Расійскай імперыі 1832 года, што ў свой час знаходзіўся ў бібліятэцы Беларускага ваднага камітэта (яго перадаў Цюбінгенскі ўніверсітэт імя Эберхарда і Карла).

У сваю чаргу, Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Федэратыўнай Рэспублікі Германія ў Рэспубліцы Беларусь Гебхард Вайс падкрэсліў: перадача калекцыі кніг — гэта найперш, узаўважэнне гістарычнай праўды, знак павагі да людзей Беларусі.

"Я хачу жыць!.."

НКУС супраць мастака: 173 творы апісаны "в доход государства"

Раман Семашкевіч нарадзіўся ў 1900 годзе ў мястэчку Лебедзева на Навагрудчыне ў шматдзетнай сям'і, дзе выхоўвалася — цяжка нават уявіць! — 16 дзяцей! Бацька ягоны працаваў садоўнікам у пана. Дзеці раслі сярод лугавых кветак і вялізнага фруктовага саду, памяць пра які захавалася ў Рамана на ўсё жыццё. Магчыма, прыгажосць наваколля і абудзіла ў яго пачуццё любові да гармоніі ў прыродзе. Ён увесь час маляваў. 3-за таго, што не было фарбаў, навучыўся маляваць сокам кветак. Захапленне мастацтвам перайшло ў страсць, і ў хуткім часе Семашкевіч, пакінуўшы бацькоўскі дом, апынуўся ў Вільні. Тут, паралельна з вучобай у гімназіі, ён браў урокі жывапісу ў мастацкай студыі Браніслава Тарашкевіча. Сваю прафесійную адукацыю Раман Мацвеевіч працягваў у Віцебску: у 1924 годзе ён паступіў на скульптурнае аддзяленне мастацкага тэхнікума...

Р.Семашкевіч.
Аўтапартрэт. 1933 г.

(Заканчэнне. Пачатак у № 24.)

У Дзяржаўным архіве Віцебскай вобласці, у фондзе № 837, захаваліся імяны спіс студэнтаў гэтага тэхнікума, дзе фігуруюць трэцякурснікі 1925 года: Р.Семашкевіч, З.Мірынгоф, В.Дзежыц, М.Пашкевіч, В.Паўлоўскі, І.Рабушкін. Старшымі па курсе былі З.Азгур, А.Волкаў, М.Гусеў, а малодшымі — А.Бембель, А.Арлоў, М.Беляніцкі, М.Манасзон, Г.Ізмайлаў...

У тэхнікуме Семашкевіч браў актыўны ўдзел у стварэнні мастацкай секцыі пад назвай "Філіял "Маладняка". Секцыя арганізоўвала экспедыцыі для занатавак архітэктурных помнікаў Віцебшчыны, узорай нацыянальнай вопраткі, прадметаў народнай творчасці, а таксама зрабіла выстаўку ілюстрацый у акварэлі.

Ішоў 1927 год. Пасля заканчэння тэхнікума Семашкевіч быў накіраваны ў Маскву, ва Усерасійскі мастацка-тэхнічны інстытут — ВХУТЕІН, але ўжо на факультэт жывапісу. Настаўнікі трапіліся што трэба! Р.Фальк, Д.Штэрэнберг, А.Шаўчэнка, Д.Кардоўскі, А.Дрэвін... Побач — майстэрні "класікаў" П.Канчалоўскага і П.Кузняцова, куды таксама можна было зазірнуць.

Р.Семашкевіч. "Крэпасць".

Р.Семашкевіч. "Мужчына з люлькай".

Як успамінала Надзея Міронаўна, Семашкевіч насіў кашулю з адкрытым каўняром, закасанымі рукавамі і гальштук, які ўяўляў з сябе ў той час непрыхаваны выклік грамадству. А сакурснікамі Семашкевіча былі І.Іваноўскі, В.Алфееўскі, С.Бушынскі, Т.Лебедзева, К.Дорахаў, А.Рзакуліеў (будучае свяціла азербайджанскай графікі), М.Гурэвіч, які загінуў у Вялікую Айчынную і стаў Героем Савецкага Саюза.

Узроставы і сацыяльны склад студэнтаў быў надзвычай стракаты. Многія прыйшлі ў інстытут з франтоў грамадзянскай вайны. Шмат было навучэнцаў з далёкіх ускраін краіны. Вялікі працэнт складалі рабфакаўцы: іхні ўзрост вагаўся ад 18 да 40 і болей гадоў. Бытавая няўладкаванасць навучэнцаў, цяжкае і беднае жыццё ў вялізным і змрочным комплексе інтэрнатаў на Мясніцкай нараджалі сярод часткі студэнцтва песімістычны настрой, звязаны з так зва-

най "ясеніншчынай", НЭПам. Праўда, Семашкевіч гэты настрой амаль не закрануў, бо галоўным для яго было — працаваць, не зважаючы на холад і голад.

Так, вучыўся Раман упарта, апантана. Дапамогі — нідакуль аніякай. Бацькоўскі дом — за кардонам, у Польшчы. За дзень з'ядаў 200-грамовую булачку і выпіваў пляшку рыбага тлушчу. Урэшце, ён заўсёды быў па-за інтарэсамі якога б там ні было побыту. Як успамінала Н.Васільева, Рома "заўсёды жыў, бы птушка нябесная,

не ведаючы, што будзе есці і піць, ува што апранацца. Толькі адна была стыхія — мастацтва. Сваёй знешнасцю Раман нагадаў, хутчэй, рабочага. Ён быў атлетычнага складу, росту 1 метр 66 сантыметраў, быў гранічна маўклівы. Уся ягоная фігура выпраменьвала сілу. Русыя, злёгка кучаравыя валасы, крутыя дугі броваў, адкрыты лоб. Прыгожымі былі ў яго рукі — гнуткія, моцныя. Яны стваралі чуд..."

Вядома, у Семашкевіча былі добрыя сябры, якія дапамагалі яму і ў творчасці, і ў побыце. Яго апекаваў вядомы крытык і перакладчык Сяргей Ромаў, які ў сярэдзіне 1920-х прыехаў з Парыжа, дзе прахыў шмат гадоў. Тонкі знаўца мастацтва, Ромаў быў чалавекам адукаваным, сябраваў з Пікаса, Мацісам, Марке. Менавіта ён адным з першых заўважыў творы Семашкевіча на выстаўцы выпускнікоў ВХУТЕІНа і падтрымаў маладога мастака. Уладзі-

мір Татлін, выдатны авангардыст ХХ стагоддзя (Пра яго падрабязна пісаў у "К" у 90-я гады. — Б.К.), дапамог Семашкевічу атрымаць майстэрню на трэцім паверсе ў вежы Новадзявочага манастыра. Раман з задавальненнем нават распісаў яе. А паверхам вышэй размяшчалася майстэрня самога Татліна, дзе ён трымаў сваё галоўнае тварэнне — "Летатлін", праект лятальнага апарата.

Я спытаўся ў Надзеі Міронаўны, як і пры якіх акалічнасцях яна пазнаёмілася з Раманам Мацвеевічам. І вось што яна распавяла. "Пазнаёміў нас Сяргей Мацвеевіч Ромаў, які пажадаў, каб Семашкевіч намалюваў мой партрэт. Ромаў жыў на Вялікай Палянцы ў невялічкім доме ў Замаскварэччы. Я пайшла туды, каб пазіраваць Семашкевічу. Падумала, ён проста дзівак, трэшкі не ў сабе. Ішоў час, але ён быў такі настойлівы, упарты, што я пачала вагацца, тым больш, што Раман мне па-сапраўднаму падабаўся. Аднойчы пасля сеансу ён праводзіў мяне дадому, а на наступны дзень з'явіўся да мяне без запрашэння з падарункам. У руках у яго было палатно з адлюстраваннем Садовага кальца з чырвоным трамваем № 5 у буйных, шыкоўных зарасніках Навінскага бульвара. Рэч вельмі цікавая. Але я яшчэ саромелася і пазбягала яго заляцанняў. А хутка паехала з групай ленинградскіх студэнтаў у пешую экскурсію па Ваенна-Грузінскай дарозе. І — уявіце сабе! — недзе ва Уладзікаўказе ён адшукаў мяне ў натоўпе экскурсантаў і больш не адыходзіў, ішоў за мной неадступна. І лёсу было так патрэбна, што аж да самога яго арышту мы больш ніколі не расставаліся. Што я магу яшчэ дадаць? Я страціла мужа, дзяцей-блізнят (яны нарадзіліся неўзабаве пасля ягонага расстрэлу мёртвымі)... Як жонка "ворага народа" пазбавілася работы, кватэры... Мая адзіная мара — знайсці след карцін мужа, што

прапалі. Іх павінны ўбачыць гледачы. Але, баюся, не дажыву да гэтага дня..."

Што я мог тады ёй адказаць на яе жаданне?

А вось што паведаміў блізкі сябра Семашкевіча — Барыс Рыбчанкоў, які быў, як і Раман, членам мастацкага аб'яднання "Група 13": "У гэтай групе, якая вызвалала мастака ад забабонаў славунай акадэмічнай завершанасці, Раман з'явіўся напрыканцы 1929 года. "Прыціраўся" ён да нас з цяжкасцю. Больш маўчаў, у тым ліку і пра сябе. Абразаны ўсімі за "скажэнне" вобразаў трактарыста, агітатара, савецкай рэчаснасці ўвогуле і як удзельнік выстаўкі "Група 13", Раман не змірыўся. Ён усё так жа настойліва працягваў пошукі сваёй праўды... Раман быў унікальным ва ўсім. Ягоны характар, складаны, супярэчлівы, быў падобны да незямнога таленту, які сваёй сутнасцю звяртаўся да вытокаў народнай творчасці. Зыходным матэрыялам, што сілкаваў тады памкненні Семашкевіча, былі лубкі, народныя карцінкі, вышыўкі, разьба па дрэве. Да гонару Рамана, ён не толькі не "чытаваў" народную творчасць, але імкнуўся глыбінна пранікнуць у ейную пластыку, рытм, колеравыя рашэнні. У гэтым накірунку ён дасягнуў нямала".

Увогуле, Семашкевіч быў ва ўсім вялікім арыгіналам. Мяркуючы па ўспамінах сучаснікаў, мастак не падзяляў суткі на раніцу, дзень, вечар, ноч. Яму заўсёды не хапала рабочага часу. Спаў ён тры-чатыры гадзіны, астатнія дваццаць — праца за мальбертам. Прыкладна так жыў і працаваў Джэк Лондан і яго "двайнік" Марцін Ідэн, якога Семашкевіч лічыў сваім ідэалам рабацягі.

Але паўставалі праблемы: чым і на чым пісаць, рысаваць, рэзаць гравюру? Чорная глухая галечка душыла мастака. Грошай не хапала не толькі на палатно і фарбы, але нават на хлеб і гарбат. І гэтак хранічнае становішча прымушала Семашкевіча пісаць на тым, што трап-

лялася пад руку. 3-за немагчымасці набыць палатно ў справу ішла насоўкі, цырата з кухні, ручнікі і нават начныя кашулі (і не толькі свае!). Здзіўляла вось што. У самых складаных, нядобрых сітуацыях Семашкевіч трымаўся з пачуццём годнасці, застаючыся самім сабой. Бескампрамісна цвёрды ў характары, у сцвярдзэнні сваіх прынцыпаў, ён, у той жа час, быў безабаронным, няздольным адстойваць побытавы інтарэсы. У гэтым увесь Семашкевіч! "Я хачу жыць, але дарэмна не філасофстваваць", — часта любіў паўтараць ён. Жыць, у ягоным разуменні, — гэта пісаць кожны дзень і увесь дзень.

"Што і як ён пісаў?" — пытаюся я далей у Надзеі Міронаўны. "Пісаў Рома шмат і хутка. Чым хутчэй пісаў, тым лепш атрымлівалася, як ні дзіўна. Стварыў многа партрэтаў (асабліва любіў старых, а таксама паляўнічых), пісаў пейзажы — гарадскія, пейзажы са статкамі коней, — кветкі. Пісаў у парушэнне ўсіх догмаў і правілаў. Цярпець не мог усякіх шаблонаў, якімі быў тады перапоўнены рэалізм. Ягоны жывапіс вызначаўся яркай смеласцю ліній і самых складаных колеравых рашэнняў, дзіўнай пластычнай насычанасцю. Ён не любіў бялілаў: казаў, што яны збядняюць колер. Ягоная ж палітра складалася з чыстых фарбаў. А вывучэнне мастацтва скульптуры надало яго жывапісу і малюнку асабліва важнае, нязмушанасць, узмацніла іхняе гучанне, паглыбіла майстэрства... Мой муж усё рабіў сам: нацягваў палотны, грунтаваў, збіваў падрамнікі, падбіраючы для гэтага кожную дошку... Праз край лілася магутная сіла, якую адпусцілі яму Нябёсы. Не паверыце, але за паўгадзіны ён мог намалюваць партрэт, і які! Часам — па некалькі палотнаў удзень. Заканчвалася палатно — браў пяро, туш. Пісаў з натуры і без яе. Яму не патрэбны былі ніякія падмалёўкі, ніякія абводкі..."

У 1932 годзе Семашкевіч выправіўся ў творчую камандзіроўку ў Беларусь. Тут ён арганізаваў свае персанальныя выстаўкі ў Петрыкаве, Мазыры, Мінску. На выстаўку ў Мінску з захапленнем адгукнулася газета "Звязда". Менавіта ў гэты час Семашкевіч і ягоная жонка Надзея Васільева гасцявалі спачатку ў Янкі Купалы, а потым — у Якуба Коласа, з якімі мастак вельмі зблізіўся. Апошняя творчая пазедка жывапісца ў Беларусь, на Лепельшчыну, адбылася ў апошні год ягонага жыцця, незадоўга да арышту...

Барыс Рыбчанкоў успамінае: "Раман упарта крочыў да сваіх вяршыняў. Ён свядома ішоў на рызык, імкнуўся немагчымае зрабіць магчымым, ператварыць дысгармонію, якая рэзала вока, у жывапісны шэдэўр. Прыродны талент дапамагаў яму вынаходзіць нестандартныя колеравыя канфлікты. А ў ягоных графічных аркушах мяне ўрадавала язычніцкая перакананасць у праве мастака на сінтэз лакалізму наскальных адлюстраванняў пячорнага чалавека і звышвытанчанага артыстызму Дзюфі, Ропса і іншых французцаў. Дасюль у думках бачу ўсяго некалькі завостраных ліній, але якая хватка!.. Такое пад сілу не проста таленту, а найвялізнаму таленту".

Барыс КРЭПАК

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.
■ Мастоцтва Беларусі XII — XIX стст.
■ Мастоцтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
■ Мастоцтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
■ Мастоцтва краін Усходу XV — XX стст.
■ Мастоцтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
■ Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.
Выстаўкі:
■ **"Вясновая мелодыя"** Малкі Цэнцыпер (копіі жылкі на палатне).
■ **"Вялікай Перамозе 65 гадоў"** (жывапіс, графіка, скульптура).
■ **"Святыя заступнікі ў праваслаўным ікананісе XVI — XIX стст."**

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея РБ:

**МУЗЕЙ "ПОМ ВАНЬКОВІЧАЎ,
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."**

г. Мінск,
вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.
■ Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі р-н,
Гродзенская вобл.
Тэл.: (8-01596) 2 30 35.
■ Пастаянная экспазіцыя.

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в. Раўбічы**

Спарткомплекс
"Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.
■ Пастаянная экспазіцыя.

**МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦАКА-БІРУЛІ
ў г. МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка **"Свет дзяцінства. Рускі жывапіс XIX — пачатку XX стст."**

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.

Экспазіцыі:

■ **"Мастоцтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст."**
■ **"Старажытная Беларусь"**.
■ **"Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы"**.
■ **"3 крыніцы адвечнай прыгажосці"**.
■ **"Водбліскі ваеннай славы" (еўрапейская зброя і вайсковае абмундзіраванне XIX — 1-й пал. XX стст.)**.
Выстаўкі:
■ Фотавыстаўка **"Экспа — 2010 года ў Шанхаі"**.
■ **"Пачатак. Музей сучаснай беларускай моды"** (сумесны праект беларускіх дызайнераў і супрацоўнікаў музея).

"Якуб Колас. Жыццё і творчасць".

■ Тэатралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.
Выстаўкі:
■ **"Футбол — не толькі гульня"** (выстаўка, прымеркаваная да Чэмпіянату свету па футболе, з калекцыі рупліўца культуры Наддзёмнага краю Анатоля Грэжава).

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ**

г. Мінск,
вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 227 78 66.
■ Пастаянная экспазіцыя **"Жыццё і творчасць Янкі Купалы"**.
■ Цыкл музейна-педагагічных заняткаў

Шлях, вызначаны лёсам".

■ **"Спадарожнікі дзяцінства"**.
■ **"Дарогамі жыцця"**.
■ **"Беларускія пісьменнікі XX стагоддзя ў творах выяўленчага мастацтва"**.

**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.
Экспазіцыі:
■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ **"Халодная зброя. Традыцыі і сучаснасць"**.
■ **"Как молоды мы были... Семейный альбом"**.

перыяду"

(канструкцыі дагістарычных жывёл, якія рухаюцца).
Экспазіцыі:
■ **"Культавыя прадметы"** ("Дамовая царква", паўночны рызаліт палаца).
■ **"Загадкавыя фантазіі мора"** (грот палаца).
■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
■ **"Чырвоная гасцеўня"**.
■ **"Зала ўрачыстых прыёмаў"**.
■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокальны паверх паўднёвай галерэі).
Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў
Гісторыка-мемарыяльная экспазіцыя
"Уладальнікі Гомельскага

гісторыі Гомельшчыны.
■ **Лакальныя экспазіцыі ў санітарным вагоне; у партызанскай зямлянцы.**
■ **На тэрыторыі музея працуе пневматычны цір.**
Выстаўкі:
■ **"Айчынная вайна 1812 года"** (з фонду Кобрынскага ваенна-гістарычнага музея імя А.В. Суворова).
■ **"Музей крміналістыкі"**.
■ **Ваенная тэхніка на адкрытай пляцоўцы.**

ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск,
вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.
■ **З 23** — персанальная выстаўка Міхаіла Ляўковіча.
■ **"Мастоцкая прастора Віцебшчыны."**

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск,
Кастрычніцкая плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.
■ **З 22** — дыпломныя работы выпускнікоў Універсітэта культуры (народнае дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва).

ГАЛЕРЭЯ ТЫЗЕНГАУЗА

г. Гродна,
пл. Тызенгауза, 4.
Тэл./факс.: (8-0152) 72 27 57.
■ Выстаўка работ беларускіх мастакоў.
■ Выстаўка жывапісу Сяргея Уткіна **"Шчасце ёсць"**.

**КАРШІННАЯ ГАЛЕРЭЯ
Г.ВАШЧАНКІ**

г. Гомель,
вул. Карповіча, 4.
Тэл.: (8-0232) 77 75 20.
■ Выстаўка-продаж твораў выяўленчага мастацтва, сувеніраў і тавараў для мастакоў.
Выстаўкі:
■ **"Народжаныя морам"** (з серыі "Рамзес": каралы, ракавіны, марскія зоркі, жыхары мора).
■ **"Мілыя вобразы роднага краю"** (работы пераможцаў Абласнога конкурсу дзіцячага і юнацкага мастацтва, прысвечанага памяці Станіслава Дзьяканавы).
■ Выстаўка мастакоў Гомельскай вобласці, прымеркаваная да 65-годдзя Перамогі (арганізавана сумесна з Гомельскай абласной арганізацыяй грамадскага аб'яднання "Беларускі саюз мастакоў").

Выдаецца з кастрычніка 1991 года
Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637
Галоўны рэдактар — Людміла КРУШЫНСКАЯ
Рэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ, Уладзімір АРЛОЎ, Уладзімір ГІЛЕП, Ірына ДРЫГА, Аляксей ДУДАРАЎ, Уладзімір ЗАМЯТАЛІН, Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ, Міхаіл КАЗІНЕЦ, Віктар КУРАШ, Аляксандр РАШЧУПКІН, Барыс СВЯТЛОЎ, Рычард СМОЛЬСКІ, Святалана СУХАВЕЙ, Міхаіл ФІНБЕРГ, Леанід ШЧАМЯЛЁЎ, Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя:
Сяргей ТРАФАІЛАЎ (намеснік галоўнага рэдактара), Пётр ОВАД (адказны сакратар).
Рэдактары аддзелаў:
Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Таццяна КОМАНАВА, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілля СВІРЫН, Антон СІДАРЭНКА.
Спецкарэспандэнты:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Алена САБАЛЕУСКАЯ, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.

Загадчык аддзела фотайлюстрацый — Юрый ІВАНОЎ
Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС
Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД

Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэлефон:
(017) 289-34-66 (прыёмная)
(017) 286-07-97,
(017) 334-57-23
Тэлефон/факс:
(017) 334-57-35
Рэкламны аддзел:
тэл. (017) 334-57-41
www.kimpress.by
E-MAIL: kultura@tut.by

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва"
Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць ЛВ №02330/0494414 ад 17 красавіка 2009 г.
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэл. (017) 289-34-66.
Бухгалтэрыя:
тэл. (017) 334-57-35
Аўтарскія рукапісы не рэдакцыйна і не вяртаюцца.
Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнаасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца работы, зваротны адрас.
Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.
*Матэрыял на правах рэкламы.

© "Культура", 2010.
Індэкс 63875
Наклад 8579
Падпісана ў свет 10.06.2010 у 18.30
Замова 2861
РУП "Выдавецтва "Беларускі Дом друку".
ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009.
Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

ISSN 1994-4780
9 771994 478007 1 0 0 2 5

УВАГА!

Паважаныя чытачы!

ІДЗЕ ПАДПІСКА

на газету "Культура" Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 63875, ведамасная падпіска — 638752;

на часопіс "Мастоцтва" Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 74958, ведамасная падпіска — 749582.

НА ДРУГОЕ ПАЎГОДДЗЕ 2010 ГОДА!

■ **"Прылады пакарання Сярэднявечча"** (з фондаў Дзяржаўнага музея гісторыі Санкт-Пецярбурга "Петрапаўлаўская крэпасць").

Дом-музей І 3'езда РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.
■ Пастаянная экспазіцыя **"Гісторыя І 3'езда РСДРП"**.
■ Выстаўка **"Плакаты Перамогі"**.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.
■ Пастаянная літаратурна-мемарыяльная экспазіцыя

■ **"Дзядзька Янка, добры дзень!"**.
Выстаўкі:
■ **"Курганы шмат чаго нам гавораць"** (да 100-годдзя з моманту напісання пэзмы "Курган").
■ **"Кветкі — Янку Купалу"** (нацюрморты Наталлі Табушавай).

ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 72 61.
Выстаўкі:
■ **"Бронзаслоўе"** (бронзавыя скульптурныя работы).
■ **"Святло стагоддзяў"**.
■ **"Васіль Быкаў"**.

Выстаўкі праекта **"У пошуках страчанага"**
У.Ліхадзедава:
■ **"Беларусь. Рэха вайны ў памяці пакаленняў"**.
■ **"Беларусь на старых паштоўках канца XIX — пачатку XX стст."**.
■ **"Мінск: падарожжа ў часе"**.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.
Цэнтральная частка палаца
Выстаўкі:
■ **"Таямніца высокай моды"** (выстаўка расійскага куцюр'е В.Юдашкіна).
■ **"Гіганты ледавіковага**

маёнтка Румянцавы і Паскевічы".
Выстаўкі:
■ **"Па гарадах і краінах"**.
■ **"Святыя мясціны зямлі рускай"**.
Паўночнае крыло палаца
Выстаўкі:
■ **"...дзе лялькі так падобны да людзей"**.
■ **"Свет звяроў Гомельшчыны"**.
■ Працуе куток жывых экзатычных рэптылій.
Зімовы сад
Свет субтрапічных раслін і жывёл.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель,
вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.
■ Ваенна-гістарычная экспазіцыя, прысвечаная

ТЭАТРЫ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.

■ 21 — **"Набука"** Дж.Вердзі.
■ 22 — **"Эсмеральда"** Ц.Пуні.
■ 23 — **"Іяланта"** П.Чайкоўскага.
■ 24 — **"Стварэнне свету"** А.Пятрова.
■ 25 — **"Вечар старадаўняга раманса"**.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.
■ 19 — **"Даратэя"** Т.Хрэшкіна.
■ 20 — **"Чырвоны Каптурчык. Пакаленне Next"** А.Рыбнікава.

РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ
г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл./факс: 334 60 08.
■ 21 — **"Загадкавыя варыяцыі"** (любоўная драма) Э.Шміта.

■ 23 — **"Жан і Беатрыса"** (парадоксы жарсці) К.Фрэнэта.
■ 24 — **"Сталіца Эраунд"** (парадаксальная камедыя) С.Гіргеля.
■ 25 — **"Палёты з анёлам"** (спектакль пра Марка Шагала) З.Сагалава.